FÖRSTAINSTANSRÄTTENS DOM
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)
den 14 maj 1998 *

I mål T-308/94,

Cascades SA, bolag bildat enligt fransk rätt, Bagnolet (Frankrike), företrätt av advokaterna Jean-Louis Fourgoux, Jean-Patrice de La Laurencie, Jacques Buhart, Paris, och advokaten Jean-Yves Art, Bryssel, biträdda av David O'Keeffe, solicitor, medlem av Law Society, Irland, delgivningsadress: advokatbyrån Arendt & Medernach, 8-10, rue Mathias Hardt, Luxemburg,

sökande,

mot

Europeiska gemenskapernas kommission, inledningsvis företrädd av Richard Lyal, rättstjänsten, och Géraud de Bergues, nationell tjänsteman med förordnande vid kommissionen, därefter av Richard Lyal och Guy Charrier, nationell tjänsteman med förordnande vid kommissionen, samtliga i egenskap av ombud, delgivningsadress: rättstjänsten, Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg, Luxemburg,

svarande,

* Rättegångsspråk: franska.

angående en talan om ogiltigförklaring av kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1),

meddelar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

sammansatt av ordföranden B. Vesterdorf samt domarna C. P. Briët, P. Lindh, A. Potocki och J. D. Cooke,

justitiesekreterare: byrådirektören J. Palacio González,

med hänsyn till det skriftliga förfarandet och efter det muntliga förfarandet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997,

följande

Dom

Bakgrund

1 Föreliggande mål gäller kommissionens beslut 94/601/EG av den 13 juli 1994 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EG-fördraget, IV/C/33.833 — kartong (EGT L 243, s. 1), ändrat före offentliggörandet genom kommissionens beslut av

den 26 juli 1994 (C(94) 2135 slutlig, nedan kallat beslutet). Genom beslutet bötfälldes 19 tillverkare och leverantörer av kartong inom gemenskapen för att ha överträtt artikel 85.1 i fördraget.

2 Genom skrivelse av den 22 november 1990 inkom British Printing Industries Federation, en branschorganisation som företräder majoriteten av tillverkarna av tryckta förpackningar i Förenade kungariket (nedan kallad BPIF), med ett informellt klagomål till kommissionen. BPIF gjorde gällande att de kartongtillverkare som levererade till Förenade kungariket hade företagit ett antal samtidiga och enhetliga prishöjningar och begärde att kommissionen skulle undersöka om det eventuellt förelåg en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler. För att försäkra sig om att detta initiativ offentliggjordes publicerade BPIF ett pressmeddelande. Innehållet i detta meddelande återgavs i branschtidningar under december 1990.

3 Den 12 december 1990 inkom även Fédération française du cartonnage med ett informellt klagomål till kommissionen, i vilket den redogjorde för sin uppfattning om den franska kartongmarknaden i ordalag som liknade dem BPIF använt i sitt klagomål.

4 Den 23 och 24 april 1991 genomförde kommissionens tjänstemän i enlighet med artikel 14.3 i rådets förordning nr 17 av den 6 februari 1962, Första förordningen om tillämpning av fördragets artiklar 85 och 86 (EGT 13, 1962, s. 204, svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 8, nedan kallad förordning nr 17) utan förvarning samtidiga undersökningar vid ett flertal företag och branschorganisationer inom kartongbranschen.

5 Efter dessa undersökningar begärde kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17 upplysningar och handlingar av samtliga mottagare av beslutet.

6 De uppgifter som framkom av dessa undersökningar och av begäran om upplysningar och handlingar föranledde kommissionen att dra den slutsatsen att de berörda företagen från halvårsskiftet 1986 till april 1991 (i flertalet fall) hade deltagit i åtminstone en överträdelse av artikel 85.1 fördraget.

7 Kommissionen beslutade följaktligen att inleda ett förfarande för tillämpning av sistnämnda bestämmelse. Genom skrivelse av den 21 december 1992 sände kommissionen ett meddelande om anmärkningar till vart och ett av de berörda företagen. Samtliga dessa företag besvarade meddelandet skriftligen. Nio företag begärde att få yttra sig muntligen. Förhöret med dem ägde rum den 7—9 juni 1993.

8 Efter det att förfarandet hade avslutats fattade kommissionen beslutet, som innehåller följande bestämmelser:

"Artikel 1

Buchmann GmbH, Cascades SA, Enso-Gutzeit Oy, Europa Carton AG, Finnboard — the Finnish Board Mills Association, Fiskeby Board AB, Gruber & Weber GmbH & Co KG, Kartonfabriek De Eendracht NV (som är verksamt under namnet BPB de Eendracht NV), NV Koninklijke KNP BT NV (tidigare Koninklijke Nederlandse Papierfabrieken NV), Laakmann Karton GmbH & Co KG, Mo och Domsjö AB (MoDo), Mayr-Melnhof Gesellschaft mbH, Papeteries de Lancey SA, Rena Kartonfabrik AS, Sarrió SpA, SCA Holding Ltd (tidigare

Reed Paper & Board (UK) Ltd), Stora Kopparbergs Bergslags AB, Enso Española SA (tidigare Tampella Española SA) och Moritz J. Weig GmbH & Co KG har överträtt artikel 85.1 i fördraget genom att deltaga,

— vad beträffar Buchmann och Rena från omkring mars 1988 till i vart fall slutet av år 1990,

— vad beträffar Enso Española i vart fall från mars 1988 till i vart fall slutet av april 1991,

— vad beträffar Gruber & Weber från i vart fall år 1988 till slutet av år 1990,

— vad beträffar övriga fall från halvårsskiftet 1986 till i vart fall april år 1991,

i ett avtal och ett samordnat förfarande som inleddes vid halvårsskiftet 1986 och som innebar att kartongleverantörer inom Europeiska gemenskapen

— samlades regelbundet till hemliga och institutionaliserade möten i syfte att diskutera och enas om en gemensam konkurrensbegränsande branschplan,

— enades om regelbundna prishöjningar för varje produktkvalitet i de olika nationella valutorna,

— planlade och genomförde samtidiga och enhetliga prishöjningar inom hela Europeiska gemenskapen,

— enades om att bibehålla de största tillverkarnas marknadsandelar på konstanta nivåer, men med möjlighet till vissa ändringar,

— allt oftare från och med början av år 1990 vidtog samordnade åtgärder för att kontrollera tillförseln till den gemensamma marknaden i syfte att säkerställa genomförandet av de nämnda samordnade prishöjningarna,

— utbyte information om leveranser, priser, driftstopp, orderstock och kapacitetsutnyttjandegrad för att främja ovannämnda åtgärder.

...

Artikel 3

Nedanstående företag åläggs följande böter för de överträdelser som har konstaterats i artikel 1:

...

ii) Cascades SA, böter på 16 200 000 ecu,

..."

9 Enligt beslutet begicks överträdelsen inom ramen för ett organ kallat "Product Group Paperboard" (nedan kallat PG Paperboard), som var sammansatt av ett flertal grupper eller kommittéer.

10 Vid halvårsskiftet 1986 tillfördes "Presidents Working Group" (nedan kallad PWG) till detta organ, i vilken företrädare på hög nivå från de största kartongleverantörerna i gemenskapen (omkring åtta företag) ingick.

11 PWG:s verksamhet bestod bland annat i diskussioner om och samordning av marknader, marknadsandelar, priser och kapacitet. I synnerhet fattades allmänna beslut om tidsplanen för och nivån på de prishöjningar som tillverkarna skulle genomföra.

12 PWG rapporterade till "President Conference" (nedan kallad PC), i vilken nästan samtliga verkställande direktörer för de berörda företagen (mer eller mindre regelbundet) deltog. PC sammanträdde två gånger per år under den aktuella perioden.

13 Vid slutet av år 1987 bildades "Joint Marketing Committee" (nedan kallad JMC). Dess huvudsakliga uppgift var dels att besluta om och, i förekommande fall, hur prishöjningar skulle kunna genomföras, dels att ange hur de prisinitiativ som tagits av PWG skulle kunna genomföras i varje land och i förhållande till de viktigaste kunderna för att åstadkomma ett system med likvärdiga priser inom Europa.

14 Slutligen diskuterade den ekonomiska kommittén (nedan kallad COE) bland annat prisvariationerna på de nationella marknaderna och orderstocken samt rapporterade sina slutsatser till JMC eller, fram till slutet av år 1987, till Marketing Committee som var JMC:s föregångare. COE bestod av försäljningsdirektörer från flertalet av de berörda företagen och sammanträdde vid flera tillfällen varje år.

15 Det framgår vidare av beslutet att kommissionen ansåg att PG Paperboards verksamhet främjades av ett informationsutbyte som möjliggjordes genom förvaltningsbolaget Fides med säte i Zürich (Schweiz). Enligt beslutet lämnade flertalet av medlemmarna av PG Paperboard regelbundna rapporter till Fides om order, produktion, försäljning och kapacitetsutnyttjande. Dessa rapporter bearbetades inom ramen för Fides-systemet, och de sammanställda uppgifterna översändes till deltagarna.

16 Sökanden, Cascades SA (nedan kallat Cascades), bildades i september 1985. Aktiekapitalet innehas till övervägande del av Cascades Paperboard International Inc, ett bolag bildat enligt kanadensisk rätt.

17 Den kanadensiska koncernen inträdde på den europeiska kartongmarknaden i maj 1985 genom att överta bolaget Cartonnerie Maurice Franck (senare Cascades la Rochette SA, nedan kallat Cascades La Rochette). I maj 1986 förvärvade Cascades kartongfabriken i Blendecques (senare Cascades Blendecques SA, nedan kallat Cascades Blendecques).

18 Det belgiska bolaget Van Duffel NV (nedan kallat Duffel) och det svenska bolaget Djupafors AB (nedan kallat Djupafors), vilka förvärvades av sökanden i mars 1989, deltog enligt beslutet i den överenskommelse som avses i artikel 1 i beslutet före förvärvet. Från och med år 1989 fick de två företagen enligt beslutet nytt firmanamn och bedrev sin verksamhet som självständiga dotterbolag inom Cascades-koncernen (punkt 147 i övervägandena). Kommissionen ansåg emellertid att det fanns anledning att rikta beslutet till Cascades-koncernen, företrädd av sökanden, såväl vad gäller perioden före som efter det att företagen förvärvades av Cascades.

19 Slutligen deltog sökanden enligt beslutet i möten med PWG, JMC och COE från halvårsskiftet 1986 till april 1991. Sökanden har av kommissionen ansetts som en av överenskommelsens "huvudmän" som borde bära ett särskilt ansvar.

Förfarande

20 Sökanden har väckt föreliggande talan genom ansökan som inkom till förstainstansrättens kansli den 6 oktober 1994.

21 Sökanden ansökte även i särskild handling, som inkom till förstainstansrättens kansli den 4 november 1994, om uppskov med verkställigheten av artiklarna 3 och 4 i beslutet. Genom beslut av den 17 februari 1995 i mål T-305/94 R, Cascades mot kommissionen (REG 1995, s. II-265) fastställde ordföranden för förstainstansrätten att sökanden på vissa villkor fick uppskov med skyldigheten att ställa en bankgaranti till förmån för kommissionen för att undvika en omedelbar indrivning av de böter som ålagts i artikel 3 i beslutet. Sökanden anmodades vidare att inom en bestämd frist tillhandahålla kommissionen vissa särskilda uppgifter.

22 Sexton av de andra arton företag som anses ansvariga för överträdelsen har också väckt talan mot beslutet (mål T-295/94, T-301/94, T-304/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94 och T-352/94).

23 Sökanden i mål T-301/94, Laakmann Karton GmbH, återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 10 juni 1996, och målet avskrevs genom beslut av den 18 juli 1996 i mål T-301/94, Laakmann Karton mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).

24 Fyra finska företag, som är medlemmar av branschorganisationen Finnboard och som i denna egenskap anses solidariskt ansvariga för betalningen av de böter som ålagts Finnboard, har också väckt talan mot beslutet (förenade målen T-339/94, T-340/94, T-341/94 och T-342/94).

25 Slutligen väcktes talan av sammanslutningen CEPI-Cartonboard, till vilken beslutet inte var riktat, som återkallade sin talan genom skrivelse som inkom till förstainstansrättens kansli den 8 januari 1997, och målet avskrevs genom beslut av den 6 mars 1997 i mål T-312/94, CEPI-Cartonboard mot kommissionen (inte publicerat i rättsfallssamlingen).

26 Förstainstansrätten kallade parterna i en skrivelse av den 5 februari 1997 till ett informellt möte, bland annat för att höra deras uppfattning om en eventuell förening av målen T-295/94, T-304/94, T-308/94, T-309/94, T-310/94, T-311/94, T-317/94, T-319/94, T-327/94, T-334/94, T-337/94, T-338/94, T-347/94, T-348/94, T-352/94 och T-354/94 vad gäller det muntliga förfarandet. Vid detta möte, som ägde rum den 29 april 1997, godtog parterna en sådan förening.

27 Ordföranden för förstainstansrättens tredje avdelning i utökad sammansättning beslutade den 4 juni 1997 att förena de ovannämnda målen vad gäller det muntliga förfarandet på grund av sambandet dem emellan i enlighet med artikel 50 i rättegångsreglerna och biföll den begäran om konfidentiell behandling som sökanden inkommit med i mål T-334/94.

28 Genom beslut av den 20 juni 1997 bifölls en begäran från sökanden i målet T-337/94 om konfidentiell behandling av en handling som inlämnats som svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten.

29 Förstainstansrätten (tredje avdelningen i utökad sammansättning) beslutade på grundval av referentens rapport att inleda det muntliga förfarandet och vidtog åtgärder för processledning genom att anmoda parterna att besvara vissa skriftliga frågor samt att inkomma med vissa handlingar. Parterna rättade sig efter denna anmodan.

30 Parterna i målen som nämns i punkt 26 ovan utvecklade sin talan och besvarade förstainstansrättens frågor vid sammanträdet som ägde rum mellan den 25 juni och den 8 juli 1997.

Parternas yrkanden

31 Sökanden har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogiltigförklara beslutet i den del det avser sökanden,

— i andra hand nedsätta de böter sökanden åläggs i artikel 3 i beslutet,

— förplikta kommissionen att ersätta rättegångskostnaderna.

32 Kommissionen har yrkat att förstainstansrätten skall

— ogilla talan,

— förplikta sökanden att ersätta rättegångskostnaderna.

Yrkandet om ogiltigförklaring av beslutet

Huruvida rätten till försvar har åsidosatts

Parternas argument

33 Sökanden har gjort gällande att beslutet innehåller en anmärkning som inte förekommer i sammanfattningen av meddelandet om anmärkningar, nämligen en anmärkning avseende diskussioner om och antagandet av en konkurrensbegränsande branschplan (artikel 1 femte strecksatsen i beslutet). Sammanfattningen av meddelandet om anmärkningar utgör emellertid en väsentlig del av de handlingar genom vilka mottagarna skall informeras om de omständigheter som ligger till grund för anmärkningarna. Den ifrågavarande anmärkningen var inte heller omnämnd i själva meddelandet om anmärkningar.

34 Sökanden har invänt mot kommissionens argumentation enligt vilken anmärkningen avseende en "branschplan" inte var en fullständig anmärkning, eftersom den gällde flera rättsstridiga beteenden. Begreppet "branschplan" syftar nämligen på samtliga ekonomiska och sociala åtgärder som utarbetas i skriftlig form och vidtas vanligen av en stat och som avser att omstrukturera en bransch. Emellertid ingick aldrig samtliga tillverkare som var verksamma på gemenskapsmarknaden i PG Paperboard och vidare var aldrig exportmarknaden föremål för möten inom PG Paperboard. Slutligen visar den omständigheten att denna anmärkning formellt sett är skild från de andra anmärkningarna i artikel 1 i beslutet att den är av annan art än de andra anmärkningarna.

35 Sökanden har åberopat domstolens rättspraxis angående syftet med meddelandet om anmärkningar (domstolens dom av den 13 februari 1979 i mål 85/76, Hoffmann-La Roche mot kommissionen, REG 1979, s. 461, punkt 11, svensk specialutgåva, häfte 4, och dom av den 31 mars 1993 i de förenade målen C-89/85, C-104/85, C-114/85, C-116/85, C-117/85 och C-125/85—C-129/85, Ahlström

Osakeyhtiö m. fl. mot kommissionen, REG 1993, s. I-1307, punkterna 42 och 52, svensk specialutgåva, häfte 14) och dragit slutsatsen att beslutet innehåller en anmärkning som sökanden inte fått del av tidigare och att sökandens rätt till försvar därmed ohjälpligen har åsidosatts.

36 Kommissionen har erinrat om att det uttryckligen anges i meddelandet om anmärkningar att sammanfattningen av detta har utarbetats i informationssyfte, att den enbart är avsedd som en kortfattad redogörelse för den påstådda överträdelsens art samt att den skall beaktas mot bakgrund av de detaljerade anmärkningar som framgår av meddelandet. Det framgår emellertid klart av meddelandet om anmärkningar i sin helhet att kommissionen har klandrat sökanden för att ha deltagit i diskussioner om och antagit en gemensam plan som syftade till att begränsa konkurrensen inom kartongbranschen.

37 Begreppet "plan" har i föreliggande fall använts för att understryka att deltagarna vid slutet av år 1987 enades om ett verkligt och slutgiltigt avtal om villkoren för deras samverkan, och att de olika prisinitiativ som togs från och med denna dag ingick i detta ramavtal. Påståendena avseende ett överlagt och institutionaliserat agerande framgår också av meddelandet.

38 Anmärkningen avseende antagandet av en "branschplan" omfattar även andra rättsstridiga beteenden och skiljer sig inte från dem. Det var således inte nödvändigt att ange denna anmärkning särskilt i meddelandet om anmärkningar (domen i det ovannämnda målet Ahlström Osakeyhtiö m. fl. mot kommissionen, punkt 50).

Förstainstansrättens bedömning

39 Det är en grundläggande gemenskapsrättslig princip att rätten till försvar skall iakttas i varje förfarande som kan leda till påföljder, särskilt böter eller viten. Denna

princip skall iakttas även i förfaranden av administrativ karaktär (domen i det ovannämnda målet Hoffman-La Roche mot kommissionen, punkt 9).

40 I enlighet med denna princip föreskrivs i artikel 19.1 i förordning nr 17 och artikel 4 i kommissionens förordning nr 99/63/EEG av den 25 juli 1963 om sådana förhör som avses i artikel 19.1 och 19.2 i rådets förordning nr 17 (EGT L 127, s. 2268, svensk specialutgåva, område 8, volym 1, s. 32) att kommissionen i sina beslut endast skall ta upp sådana anmärkningar mot de berörda företagen beträffande vilka de har haft tillfälle att yttra sig.

41 Enligt artikel 1 femte strecksatsen i beslutet uppges att de i denna artikel nämnda företagen "samlades regelbundet till hemliga och institutionaliserade möten i syfte att diskutera och enas om en gemensam konkurrensbegränsande branschplan".

42 Eftersom sökanden har gjort gällande att meddelandet om anmärkningar inte innehåller någon uppgift om en sådan anmärkning, skall det i förevarande fall undersökas huruvida redogörelsen för anmärkningarna var tillräcklig klar, om än kortfattad, för att sökanden verkligen skulle kunna få kännedom om nämnda anmärkning. Det är nämligen endast under denna förutsättning som meddelandet om anmärkningar kan fylla den funktion som avses i gemenskapsförordningarna, och som består i att tillhandahålla samtliga uppgifter som företagen behöver för att på ett ändamålsenligt sätt kunna försvara sig innan kommissionen fattar ett slutligt beslut (se bland annat domen i de ovannämnda förenade målen Ahlström Osakeyhtiö m. fl. mot kommissionen, punkt 42).

43 Som kommissionen med rätta har hävdat skall i det hänseendet anmärkningen angående diskussionen om och antagandet av en "gemensam branschplan" i artikel 1 femte strecksatsen i beslutet förstås på så sätt att de ifrågavarande företagen klandras för att ha diskuterat och enats om ett fortlöpande avtal som omfattade de

konkurrensbegränsande handlingar som nämns i artikel 1 i beslutet. Användningen av beteckningen "bransch" innebär att den gemensamma planen gällde kartongbranschen.

44 Denna tolkning av beslutet är förenlig med motiveringen av vilken det framgår att kommissionen använder termen "plan" för att ange en beståndsdel i det avtalsbegrepp som avses i artikel 85.1 i fördraget.

45 I punkt 126 andra stycket i övervägandena i beslutet anges följande:

"*Avtal* anses ha kommit till stånd när parterna enas, även i stora drag, om hur de skall agera eller ömsesidigt avstå från att agera på marknaden. Även om det fordrar ett gemensamt beslut och ett åtagande att tillämpa den gemensamma planen behöver detta avtal inte nödvändigtvis vara skriftligt eller uppfylla andra formkrav ..."

46 Vidare preciseras följande i beslutet (punkt 131 första och andra styckena i övervägandena):

"Kommissionen anser att från och med slutet av år 1987, då den tilltagande samverkan mellan de producenter som anslöt sig till politiken inriktad på 'pris framför kvantitet' konkretiserades, hade överträdelsen alla de särdrag som krävs för att den skall utgöra ett avtal i den mening som avses i artikel 85.

De halvårsvisa prisinitiativen, som tagits för att förverkliga planen, skall inte anses som en samling skilda avtal eller samordnade förfaranden utan som ett enda fortlöpande avtal."

47 Det finns således anledning undersöka om sökanden i meddelandet om anmärkningar klandrades för att ha diskuterat och enats om ett fortlöpande avtal som omfattade samtliga påstådda konkurrensbegränsande handlingar.

48 Det meddelande om anmärkningar som riktades till sökanden utgörs av grunddokumentet, bilagorna och enskilda upplysningar rörande sökanden. Grunddokumentet innehåller ingen avgörande del (dispositif) utan "en sammanfattning av överträdelsen", i vilken det klargörs att den "utarbetats enbart i informationssyfte" och att den "skall beaktas mot bakgrund av de detaljerade anmärkningar som följer nedan". Med hänsyn till detta klargörande kan sökandens argument att rätten till försvar har åsidosatts på grund av att den ifrågavarande anmärkningen inte anges i sammanfattningen av meddelandet om anmärkningar inte godtas.

49 I grunddokumentet är redogörelsen för anmärkningarna uppdelad i två huvuddelar avseende sakomständigheter respektive rättslig bedömning. I avsaknad av avgörande del (dispositif) bör den andra delen av meddelandet beaktas för att man skall få kännedom om de beteenden som företagen klandras för.

50 En studie av denna del av meddelandet om anmärkningar visar att det faktiskt finns en redogörelse för den ifrågavarande anmärkningen.

51 Kommissionen har under punkten "överträdelsens art" (punkt 83) särskilt framhållit följande:

"Systemet med 'pris framför kvantitet' hade i huvudsak följande kännetecken:

— kontroll av produktionen för att kunna skapa gynnsamma villkor på marknaden för prishöjningar;

— regelbundet genomförande av samordnade prisinitiativ, som bestod i att samtliga tillverkare genomförde samtidiga och enhetliga prishöjningar på de olika nationella marknaderna;

— genomförande av ett enhetligt system för fastställande av priser på europeisk nivå;

— kontroll av de största tillverkarnas marknadsandelar.

Kommissionen anser att från och med slutet av år 1987, då den tilltagande samverkan mellan de producenter som anslöt sig till politiken inriktad på 'pris framför kvantitet' konkretiserades, hade överträdelsen alla de särdrag som krävs för att den skall utgöra ett avtal i den mening som avses i artikel 85."

52 Det framgår således tillräckligt klart av meddelandet om anmärkningar att de företag till vilka meddelandet var riktat klandrades för att ha diskuterat och enats om ett fortlöpande avtal som omfattade samtliga påstådda konkurrensbegränsande ageranden, och beslutet, i vilket sökanden konstateras ha diskuterat och enats om en "gemensam branschplan", innehåller således ingen anmärkning som sökanden inte informerats om i meddelandet om anmärkningar.

53 Talan kan således inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida skyldigheten att inte röja konfidentiella uppgifter har åsidosatts

Parternas argument

54 Sökanden har framhållit att tjänstemännen vid kommissionen med stöd av artikel 214 i fördraget och artikel 20.2 i förordning nr 17 är skyldiga att inte röja uppgifter som på grund av sin natur omfattas av sekretess. Emellertid förekom det artiklar i ekonomipressen från och med den 13 juli 1994, av vilka det framgick att kommissionens beslut var nära förestående. Uppgifterna i dessa tidningsartiklar innehöll detaljerade kommentarer inte bara avseende att förfarandet pågick och det aktuella läget, utan även avseende beslutets innehåll. Dessa uppgifter måste ha härrört från kommissionens tjänstegrenar i strid med bestämmelserna om konfidentialitet.

55 Åsidosättandet av skyldigheten att inte röja konfidentiella uppgifter gör att det även kan ifrågasättas om kommissionens ekonomiska bedömning är giltig. Det rör sig således inte bara om ett "formfel", utan om ett fel på grund av vilket beslutet bör ogiltigförklaras.

56 Kommissionen har förnekat att den skulle vara källan till de uppgifter som röjts i pressen och har gjort gällande att andra administrationer har känt till innehållet i utkasten till beslutet innan de antogs av kommissionsledamöternas kollegium.

57 I varje fall har sökanden inte angett skälen till att det påstådda åsidosättandet av konfidentialitetsprincipen skulle ha påverkat beslutets innehåll. Ett eventuellt åsidosättande av skyldigheten att inte röja uppgifter utgör endast ett formfel som inte påverkar beslutets innehåll (se domstolens dom av den 14 februari 1978 i mål 78/76, United Brands mot kommissionen, REG 1978, s. 207, punkt 284—288, svensk specialutgåva, häfte 4, och förstainstansrättens dom av den 7 juli 1994 i mål T-43/92, Dunlop Slazenger mot kommissionen, REG 1994, s. II-441, punkt 27—29).

Förstainstansrättens bedömning

58 Även om det antas att kommissionens tjänstegrenar skulle ha röjt uppgifterna som framgår av de artiklar i pressen till vilka sökanden har hänvisat, vilket kommissionen dock inte har medgett eller sökanden bevisat, saknar denna omständighet i alla händelser betydelse för beslutets lagenlighet (domen i det ovannämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 29). Sökanden har nämligen inte visat att beslutet inte skulle ha fattats eller att det skulle ha fått ett annat innehåll om de omtvistade händelserna inte hade ägt rum (domen i det ovannämnda målet United Brands mot kommissionen, punkt 286), eller att kommissionen grundade sig på andra överväganden än de som anges i beslutet när den antog detta (förstainstansrättens dom av den 12 december 1991 i målet T-30/89, Hilti mot kommissionen, REG 1991, s. II-1439, punkt 136). Talan kan följaktligen inte bifallas på denna grund.

Huruvida kollegialitetsprincipen har åsidosatts

Parternas argument

59 Sökanden har hävdat att beslutet av den 26 juli 1994 (se punkt 1 ovan) antogs efter överläggningar som ägt rum under oklara förhållanden och att kollegialitetsprincipen har åsidosatts.

60 Sökanden har i sin replik framhållit att det inte nämns något i beslutet om att samråd har skett med rådgivande kommittén för kartell- och monopolfrågor (nedan kallade rådgivande kommittén). Enligt artikel 190 i fördraget och artiklarna 10 och 15 i förordning nr 17 krävs det att rådgivande kommittén avger yttrande före sådana beslut om åläggande av böter som det som antogs den 26 juli 1994 (förstainstansrättens dom av den 27 februari 1992 i mål T-19/91, Vichy mot kommissionen, REG 1992, s. II-415).

61 Beslutet bör därför ogiltigförklaras på grund av att dessa formföreskrifter inte har iakttagits (förstainstansrättens dom av den 27 februari 1992 i de förenade målen T-79/89, T-84/89, T-85/89, T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 och T-104/89, BASF m. fl. mot kommissionen, REG 1992, s. II-315, svensk specialutgåva, häfte 10, och domstolens dom av den 15 juni 1994 i mål C-137/92 P, kommissionen mot BASF m. fl., REG 1994, s. I-2555; svensk specialutgåva, häfte 15).

62 Kommissionen har hävdat att den i sitt beslut av den 26 juli 1994 varken gjorde en ny bedömning i sak eller en ny rättslig bedömning. Tvärtom inskränkte den sig till att rätta dels namnet på ett av de företag till vilka beslutet var riktat, dels ett fel i beräkningen av böterna för Europa Carton. Sökanden har således inte fog för att göra gällande eventuella formfel i samband med antagandet av det ifrågavarande beslutet.

63 Vad beträffar påståendet att samråd inte har skett med rådgivande kommittén utgör sökandens argumentation i repliken en ny grund som enligt artikel 48 i rättegångsreglerna inte får åberopas.

Förstainstansrättens bedömning

64 Förstainstansrätten anser att den anförda grunden skall förstås så att kommissionen inte skulle ha iakttagit kollegialitetsprincipen när den antog beslutet den 26 juli 1994.

65 Sökandens argument att samråd inte skett med rådgivande kommittén före beslutet i strid med artikel 10.3 i förordning nr 17 har anförts för första gången i repliken. Argumentet kan inte anses som en utveckling av det argument i ansökan som avser åsidosättandet av kollegialitetsprincipen. Det utgör i själva verket en självständig grund under vilken sökanden har anfört att det förekommit ett formfel som medför att det kan ifrågasättas om beslutet har antagits i vederbörlig ordning.

66 Enligt artikel 48.2 första stycket i rättegångsreglerna får emellertid nya grunder inte åberopas under rättegången, såvida de inte föranleds av rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit först under förfarandet.

67 Grunden under det anförts att samråd med rådgivande kommittén inte skett, föranleds inte av rättsliga eller faktiska omständigheter som framkommit först under förfarandet och skall därför avvisas.

68 Vad beträffar grunden under vilken sökanden anfört att kollegialitetsprincipen har åsidosatts kan det konstateras att sökanden inte har åberopat några uppgifter eller exakta omständigheter av sådan art att de undanröjer den presumtion om giltighet som gäller för gemenskapens rättsakter (se bland annat domen i det ovannämnda målet Dunlop Slazenger mot kommissionen, punkt 24). Det saknas således anledning pröva om det påstådda åsidosättandet verkligen förekommit (i analogi med förstainstansrättens dom av den 27 oktober 1994 i mål T-34/92, Fiatagri och New Holland Ford mot kommissionen, REG 1994, s. II-905, punkt 27; svensk specialutgåva, häfte 16).

69 Följaktligen kan talan inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida det föreligger skillnader mellan beslutet och kommissionens pressmeddelande av den 13 juli 1994

Parternas argument

70 Sökanden har hävdat att det slutliga beslutet antogs först genom beslutet av den 26 juli 1994.

71 Enligt sökanden publicerade kommissionen ett pressmeddelande den 13 juli 1994, samma dag som beslutet antogs. Eftersom detta meddelande härigenom föregick det slutliga beslutet, är eventuella olikheter i sak i jämförelse med beslutet, i den mån de visar att kommissionen grundat sig på överväganden som inte framgår av beslutet, av sådant slag att de inverkar på beslutets giltighet (domstolens dom av den 8 november 1983 i de förenade målen 96/82—102/82, 104/82, 105/82, 108/82 och 110/82, IAZ m. fl. mot kommissionen, REG 1983, s. 3369, punkt 16, och domen i det ovannämnda målet Hilti mot kommissionen, punkt 136).

72 I föreliggande fall framgår det i själva verket av pressmeddelandet att kommissionen grundade beslutet på överväganden som inte framgår av detta. I pressmeddelandet anges att företagen "sedan 1970-talet försökt att styra marknaden med blandad framgång", medan kommissionen i beslutet uttryckligen påstår att "den inte förfogar över bevis" för att det förekommit försök att fastställa priserna mellan åren 1975 och 1986. Uppgiften i pressmeddelandet om en "blandad framgång" för de påstådda "försöken" utgör ett åsidosättande av sökandens rätt till försvar, genom att denne förklaras skyldig utan att det kontradiktoriska förfarandet har iakttagits och trots att sökanden förklaras oskyldig i det senare beslutet.

73 Den omständigheten att kommissionen i svaromålet har använt uttryck hämtade från pressmeddelandet bekräftar att beslutet grundades på överväganden som inte angetts i det.

74 Kommissionen har bestritt att det slutliga beslutet antogs den 26 juli 1994. Beslutet av den 26 juli 1994 antogs enbart för att rätta några mindre fel i det tidigare beslutet. Mot den bakgrunden kan eventuella skillnader mellan pressmeddelandet och beslutet inte påverka beslutet giltighet (domen i det ovannämnda målet Hilti mot kommissionen, punkt 136).

75 Dessutom finns det inga skillnader i sak mellan de ifrågavarande dokumenten. Kommissionen har i det hänseendet citerat delar av de två dokumenten, vilka enligt kommissionen visar att den varken i pressmeddelandet eller beslutet har betecknat handlingar som vidtogs före halvårsskiftet 1986 som rättsstridiga.

Förstainstansrättens bedömning

76 Det finns inte anledning att ta ställning till om beslutet såsom sökanden har hävdat antogs efter pressmeddelandet. Domstolsprövningen kan endast gälla det kritiserade beslutet (se med denna innebörd domen i det ovannämnda målet Hilti mot kommissionen, punkt 136). Det skall därför undersökas om pressmeddelandet av den 13 juli 1994 innehåller uppgifter som visar att beslutet grundades på andra överväganden än de angivna.

77 Den omständigheten att kommissionen i pressmeddelandet angav att företagen "sedan 1970-talet försökt styra marknaden med blandad framgång" bevisar inte att kommissionen grundade beslutet på det övervägandet.

78 I alla händelser antyds det i beslutet att det förekommit ett försök att styra marknaden vid ett tidigare tillfälle än då den överträdelse som avses i artikel 1 i beslutet inleddes, det vill säga halvårsskiftet 1986.

79 I punkt 35 första stycket i övervägandena i beslutet understryks följande: "Enligt Stora (andra förklaringen, s. 2) hade kartongtillverkarna 'försökt reglera marknaden ... sedan år 1975. Medlemmarna av PG Paperboard eller av det tidigare organet (före år 1981) samlades under denna period för att diskutera prispolitik och marknadsandelar'."

80 I punkt 161 första stycket preciseras vidare följande: "Trots att det framgår av Storas förklaringar att samverkansavtal funnits sedan åtminstone år 1975 och att PG Paperboard sannolikt bildats som ett verktyg för otillåtet samarbete, kommer kommissionen i det aktuella fallet att inskränka sin tillämpning av artikel 85 samt bötfällningen till perioden som inleds i juni 1986."

81 Sökanden har inte bestritt att övervägandena i beslutet ger en tillfredsställande motivering av varför det fastställdes att den överträdelse som avses i artikel 1 inleddes vid halvårsskiftet 1986.

82 Det finns således inget stöd för slutsatsen att kommissionen i verkligheten skulle ha grundat beslutet på överväganden som inte angetts i detta, och talan kan därför inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida sökanden inte bär ansvar för samordningen

Parternas argument

83 Sökanden har som första delgrund gjort gällande att de påtryckningar som ett företag utsätts för under vissa omständigheter hindrar att det åläggs ansvar för ett rättsstridigt beteende med stöd av artikel 85 i fördraget. Gemenskapsdomstolen har emellertid endast tagit ställning begreppen nödvärn och självförsvar i tvister som rört EKSG-fördraget.

84 Tillämpningen av artikel 85 i fördraget förutsätter att de berörda företagen verkligen är självständiga och själva kan bestämma hur de skall agera på marknaden (se med denna innebörd rättspraxis angående tillämpningen av artikel 85 i fördraget på företag som ingår i samma koncern, domstolens dom av den 11 april 1989 i mål 66/86, Ahmed Saeed Flugreisen och Silver Line Reisebüro, REG 1989, s. 803, svensk specialutgåva, häfte 10, och av den 4 maj 1988 i mål 30/87, Bodson, REG 1988, s. 2479, samt förstainstansrättens dom av den 12 januari 1995 i mål T-102/92, Viho Europe mot kommissionen, REG 1995, s. II-17). Artikel 85 är således inte tillämplig på avtal eller samordnade förfaranden mellan två företag, då det ena företaget tvingas att delta av det andra företaget, utan att det förstnämnda företaget har någon verklig möjlighet att undgå det senare företagets inflytande och kontroll. Detta påstående har fått implicit stöd i domstolens dom av den 12 juli 1979 i de förenade målen 32/78, 36/78—82/78, BMW Belgium m. fl. mot kommissionen, (REG 1979, s. 2435). Sökandens påstående godtogs av Cour d'appel de Paris i en dom av den 9 november 1989 med tillämpning av nationella konkurrensbestämmelser.

85 Artikel 85 i fördraget skall således inte tillämpas på ett företag som har handlat under påtryckningar, under förutsättning att detta agerande är nödvändigt för att avvärja en fara som hotar företaget, att hoten är direkta, att faran är omedelbar och inte går att avvärja på laglig väg. Dessa villkor är i sak analoga med dem som ligger till grund för principen om självförsvar.

86 Sökanden har som andra delgrund gjort gällande att den tvingades att delta i mötena med PG Paperboards organ av andra tillverkare som var medlemmar av denna sammanslutning.

87 Från och med sitt inträde på den europeiska marknaden, som utmärktes av att sökanden förvärvade bolaget Cartonnerie Maurice Franck (Cascades La Rochette) i maj 1985, agerad sökanden aggressivt på marknaden.

88 I början av år 1986 kontaktades emellertid styrelseordföranden och verkställande direktören Lemaire och ekonomiske rådgivaren Bannerman vid Cascades La Rochette av styrelseordförandena för Finnboard respektive KNP (den sistnämnde var då ordförande för PC) samt av Roos (då verkställande direktör för Feldmühle) och uppmanades att upphöra med sin aggressiva prispolitik och rätta sig efter den marknadsdisciplin som de andra tillverkarna som ingick i PG Paperboard iakttog. Sökanden vägrade att uppfylla denna begäran och kunde under följande månader konstatera att flertalet av dess offerter inte accepterades. Detta förklarades enligt sökanden av att andra tillverkare systematiskt erbjöd priser som var lägre än sökandens.

89 Till följd av förvärvet av kartongfabriken i Blendecques (Cascades Blendecques) i maj 1986 var sökanden tvungen att höja sina priser för att kunna amortera sina stora investeringar, täcka sina kostnader samt frigöra en tillräcklig bruttomarginal. För att överleva på marknaden krävdes även att det hittillsvarande priskriget med

övriga delar av industrin upphörde. Under dessa omständigheter var sökanden tvungen att acceptera de villkor som uppställdes av de som ägnade sig åt underprissättning så att denna skulle upphöra. Bland villkoren ingick även att sökanden skulle gå med i PG Paperboard, rätta sig efter fattade beslut samt delta i PWG:s möten.

90 Till stöd för dessa påståenden har sökanden hänvisat till de uttalanden som gjorts av Lemaire och Bannermann, vilka deltog i de ovannämnda händelserna i egenskap av företrädare för sökanden, samt föreslagit att förstainstansrätten skall höra deras muntliga vittnesmål.

91 Påståendena i dessa uttalanden får enligt sökanden stöd av andra bevis.

92 För det första orsakade enligt Storas förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar) sökandens försök att öka sina marknadsandelar och de andra tillverkarnas reaktioner en avsevärd prissänkning som inte kunde hejdas. Denna förklaring bekräftar att ett "priskrig" utbröt till följd av sökandens inträde på Europamarknaden i enlighet med Bannermanns beskrivning.

93 För det andra var sökandens deltagande i PWG:s möten "anakronistiskt", eftersom sökanden var en nykomling på Europamarknaden, och den största franska tillverkaren (Papeteries Béghin-Corbehem som för närvarande ägs av Stora) redan deltog i dessa möten. Sökandens deltagande förklaras av att de övriga företag som deltog i mötena ville kontrollera sökanden och förhindra att den agerade självständigt.

94 För det tredje bekräftar den attityd som sökanden intog sedan den anslutit sig till PWG indirekt att den aldrig avsiktligt deltog i samordningen. Den spelade aldrig en aktiv roll inom PWG och PG Paperboard, utan PWG:s beslut om bland annat

prishöjningar fattades efter överenskommelse mellan Finnboard, Mayr-Melnhof och Feldmühle innan mötena med detta organ inleddes. Kommissionen har inte anfört någon omständighet som gör att detta påstående kan ifrågasättas, trots att det åligger kommissionen att bevisa den roll som de olika medlemmarna av PWG spelade.

95 Mot den bakgrunden har sökanden bland annat påstått att den, i motsats till vad som hävdas i punkt 38 i övervägandena i beslutet, aldrig agerat som förmedlare av PWG:s eller PC:s beslut till Papeteries de Lancey, utan att denna uppgift sköttes av den andra franska tillverkare som var medlem av PWG, nämligen Papeteries Béghin-Corbehem, ett dotterbolag till Feldmühle.

96 Slutligen drev sökanden hela tiden en aggressiv konkurrenspolitik för att öka sina marknadsandelar, trots de påtryckningar den utsattes för i syfte att få den att följa PG Paperboards beslut. Detta bekräftas av skrivelser från de andra tillverkare som var medlemmar av PG Paperboard (bilagorna 109 och 117 till meddelandet om anmärkningar) och av uttalanden från kartongkunderna. Sökanden har på denna punkt förklarat att den inte på något annat sätt kan bevisa att den alltid strävat efter att driva en självständig prispolitik i förhållande till rekommendationerna från PG Paperboards organ.

97 Sökanden har som tredje delgrund gjort gällande att den inte kunde värja sig mot de påtryckningar den utsattes för och att den därför inte skall åläggas ansvar för de ifrågavarande överträdelserna i enlighet med de principer som angetts under den första delgrunden. Sökanden har klargjort att påtryckningarna skall anses omöjliga att avvärja om det företag som utsätts för dessa har befogade skäl att tro dels att dess existens är hotad av hur de företag som utövar påtryckningarna uppträder, dels om det enda sättet att bevara företaget är att rätta sig efter påtryckningarna. Dessa villkor var enligt sökanden uppfyllda i föreliggande fall.

98 Vad beträffar det andra villkoret att företaget hade befogade skäl att tro att det enda sättet att rädda företaget var att rätta sig efter påtryckningarna anser sökanden att det är uppfyllt, trots att det hade varit möjligt att vända sig till kommissionen eller en nationell domstol med en begäran om att det skulle sättas stopp för påtryckningarna.

99 I andra hand har sökanden hävdat att den inte hade kunnat avvärja dessa påtryckningar på ett lämpligt och effektivt sätt genom att inge ett klagomål till kommissionen eller väcka talan vid nationella domstolar.

100 Vad beträffar den första delgrunden har kommissionen hävdat att frågan gäller huruvida ett företag som har handlat under påtryckningar kan undgå tillämpning av artikel 85 med hänvisning till gemenskapsrättslig praxis avseende begreppen nödvärn (se till exempel domstolens dom av den 11 november 1983 i de förenade målen 303/81 och 312/81, Klöcker-Werke mot kommissionen, REG 1983, s. 1507, och av den 16 november 1983 i mål 188/82, Thyssen mot kommissionen, REG 1983, s. 3721) och självförsvar (domstolens dom av den 12 juli 1962 i mål 16/61, Acciaierie ferriere et fonderie di Modena mot Höga myndigheten, REG 1962, s. 547, 576 och, med samma innebörd, förstainstansrättens domar av den 10 mars 1992 i mål T-9/89, Hüls mot kommissionen, REG 1992, s. II-499, punkterna 365 och 366, och i mål T-10/89, Hoechst mot kommissionen, REG 1992, s. II-629, punkterna 358 och 359). Rättspraxis avseende tillämpningen av artikel 85 i fördraget på företag som ingår i samma koncern, som åberopats av sökanden, är således inte relevant.

101 Ett företag kan endast undgå tillämpning av artikel 85 av det skälet att det handlat under påtryckning om agerandet var oundgängligt för att avvärja den fara som hotade företaget, om hoten var direkta, om faran var omedelbar och inte kunde avvärjas på laglig väg.

102 Vad beträffar den andra delgrunden har kommissionen gjort gällande att uttalandena av Bannermann och Lemaire inte har något bevisvärde, eftersom de inte styrks av andra bevis. Med hänsyn till att det är fastställt att sökanden deltog i

möten med PG Paperboards organ, måste sökanden styrka påståendena i dessa uttalanden (se med samma innebörd förstainstansrättens domar av den 24 oktober 1991 i mål T-2/89, Petrofina mot kommissionen, REG 1991, s. II-1087, punkt 128, och i mål T-3/89, Atochem mot kommissionen, REG 1991, s. II-1177, punkt 53).

103 Bevisvärdet av de uttalanden som gjordes av Bannermann och Lemaire är desto mer tvivelaktigt som sökanden under det administrativa förfarandet inte försökte fastställa att den deltog i mötena mot sin vilja. Visserligen gjordes några vaga antydningar i svaret på meddelandet om anmärkningar om att de andra kartongtillverkarna utövat påtryckningar, men dessa antydningar gjordes endast i samband med att sökanden redogjorde för sitt påstått självständiga beteende.

104 Kommissionen har således bestritt sökandens påståenden enligt vilka Bannermanns och Lemaires uttalanden styrks av andra bevis.

105 Sökanden kan inte först göra gällande att den intog en rent passiv roll inom PWG och att detta är ett tecken på att den deltog i mötena efter påtryckningar. Sökanden har i själva verket inte anfört några omständigheter som styrker att den aldrig föreslog prishöjningar. I alla händelser deltog den aktivt i genomförandet av prisinitiativen på den franska marknaden.

106 Vad därefter gäller de påstådda tecknen på att sökanden utsattes för påtryckningar har kommissionen erinrat om att den omständigheten att sökanden drev en självständig prispolitik i förhållande till de resultat som uppnåddes inom PG Paperboard — under förutsättning att det anses styrkt — inte innebär att sökanden inte deltog fullt ut i överenskommelsen (förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-141/89, Tréfileurope mot kommissionen, REG 1995, s. II-791, punkt 60).

107 Kommissionen har beträffande den tredje delgrunden hävdat att oaktat eventuella påtryckningar från de andra tillverkarnas sida hade sökanden flera lagliga medel att undgå dessa, nämligen att inge ett klagomål till kommissionen med stöd av artikel 3 i förordning nr 17 eller att väcka talan vid en nationell domstol. Sökanden kan mot den bakgrunden inte undgå en tillämpning av artikel 85 i fördraget av det skälet att den endast handlade efter påtryckningar (se domen i de ovannämnda målen Hoechst mot kommissionen, punkt 358, och Tréfileurope mot kommissionen, punkterna 58, 71 och 178).

Förstainstansrättens bedömning

108 Det finns anledning ta ställning till om sökanden har tillräckligt stöd för sitt påstående att företagen som var medlemmar av PG Paperboard tvingade den att delta i möten med organen i denna sammanslutning och i synnerhet i PWG:s möten.

109 I detta hänseende skall beaktas att uttalandena av Bannermann och Lemaire härrör från personer som ingick i ledningen för Cascades-koncernen under den period som avses i artikel 1 i beslutet. Såvida dessa uttalanden inte styrks av andra omständigheter utgör de således inte i sig bevis på att de påstådda påtryckningarna verkligen förekommit.

110 De påtryckningar som utövades på sökanden har omnämnts i mycket allmänna ordalag av Lemaire.

111 Vad beträffar ett privat möte till vilket Bannerman och Lemaire var kallade har den sistnämnde förklarat följande (punkt 6 i uttalandet):

"De andra tillverkarna påpekade att om Cascades fortsatte sin dåvarande aggressiva politik skulle detta orsaka ett fruktansvärt krig på den europeiska marknaden. Enligt dem skulle Cascades aldrig kunna vinna kriget, utan skulle utestängas från marknaden. De antydde att det vore bättre om Cascades valde att samarbeta med dem."

112 Bannermann har hävdar att sökandens konkurrenter genom samordning och fram till det att sökanden anslöt sig till PG Paperboard vid halvårsskiftet 1986 förde ett priskrig som uteslutande var riktat mot sökanden. Bannermann har bland annat påpekat (punkt 10 i uttalandet) att vid slutet av ett möte som hölls i februari eller i mars 1986 mellan företrädarna för Cascades och ledningen för tre av dess huvudkonkurrenter (KNP, Finnboard och Feldmühle eller Mayr-Melnhof) förklarade styrelseordföranden för Finnboard följande beträffande sökandens marknadspolitik: "Om ni fortsätter på det här sättet kommer vi att begrava er." Bannermann har preciserat: "Även om de två andra närvarande personerna inte yttrade sig, stod det klart för oss att våra samtalspartners ingick i samma block och att det som Köhler [från Finnboard] hade sagt var uttryck för de tre deltagarnas gemensamma uppfattning."

113 Bannerman har understrukit följande beträffande den påstådda underprissättning som bedrevs gentemot sökanden (punkt 12 i uttalandet):

"Mitt intryck var således att ett verkligt 'priskrig' fördes mot Cascades och att de andra tillverkarna turades om att ingripa för att dela på de kostnader som detta 'krig' förorsakade."

114 Han har slutligen dragit följande slutsats (punkt 17 i uttalandet):

"Jag accepterade således att delta i PWG:s möten i syfte att undvika repressalier från de andra tillverkarna och härigenom säkerställa att de europeiska kartongfabrikerna i vår koncern kunde överleva."

115 Förstainstansrätten anser att de ifrågavarande uttalandena, vilka om de redovisade omständigheterna vore styrkta skulle bekräfta att sökanden hade full kännedom om att de berörda företagens agerande var rättsstridigt, inte i sig utgör bevis för att det förekommit påtryckningar av något slag mot sökanden. Beviset för sådana påtryckningar kan inte utgöras av enbart påståenden.

116 Det skall i det hänseendet också påpekas att sökanden i sitt svar på meddelandet om anmärkningar inte har medgett de faktiska omständigheter som anges i meddelandet eller åberopat att det utsatts för påtryckningar.

117 I sitt svar (punkt 5) förklarade sökanden att dess försök att tränga in på den europeiska marknaden hade väckt våldsamma reaktioner bland de skandinaviska tillverkarna och preciserade följande:

"Försöket att tränga in på marknaden väckte våldsamma reaktioner bland de stora skandinaviska tillverkarna.

Det är skälet till att Cascades La Rochette utestängdes från mötena inom PG Paperboard under åren 1986 och 1987 ...

Svartlistningen följdes av ett försök av de närvarande tillverkarna att utmanövrera [sökanden] från marknaden."

118 Det framgår således av nämnda dokument att de andra tillverkarna försökte utestänga sökanden från PG Paperboards organ och inte att tvinga den att delta i dessa organ för att kunna övervaka eller till och med kontrollera dess agerande på marknaden. Det framgår emellertid inte av uttalandena av Lemaire och Bannermann att sökanden verkligen uteslöts från PG Paperboards möten under åren 1986 och 1987.

119 De detaljerade förklaringar som sökanden har lämnat för första gången inför förstainstansrätten angående skälen till att den deltog i PG Paperboards organ, verkar således inte överensstämma med de uppgifter som lämnades under det administrativa förfarandet vid kommissionen, och detta kan under de aktuella omständigheterna endast medföra att bevisvärdet av sökandens förklaringar försvagas.

120 Vad beträffar Bannermanns påstående att påtryckningarna skulle ha bestått i erbjudanden om lägre priser än de sökanden föreslog sina kunder, kan det påpekas att konkurrenternas aggressiva prispolitik endast kan anses som en form av påtryckning mot ett annat företag, som syftar till att förmå detta att bete sig på ett visst sätt i framtiden, om det kan styrkas att politiken är resultatet av en samordning mellan de företag som genomför den.

121 Bannerman har visserligen förklarat att de påtryckningar som utövades på sökanden kunde vara resultatet av en otillåten överenskommelse mellan konkurrenterna som ingick i PG Paperboard, men sökanden har emellertid varken förebringat bevis för systematiska erbjudanden om lägre priser än de sökanden erbjöd sina kunder eller för en överenskommelse mellan konkurrenterna.

122 I alla händelser skulle ett bevis för att sökanden utsattes för otillåtna påtryckningar enkelt ha kunnat erhållas genom att dessa aktiviteter påtalades för de behöriga myndigheterna och genom att ett klagomål med stöd av artikel 3 i förordning nr 17 ingavs till kommissionen. I föreliggande fall deltog dock sökanden i möten med vissa av PG Paperboards organ, bland annat PWG, under perioden från halvårsskiftet 1986 till april 1991, utan att påtala de påtryckningar som den påstår sig ha varit utsatt för. Tvärtom har sökanden, vilket den inte har bestritt, tillkännagett prishöjningar på de olika nationella marknaderna som motsvarade dem som överenskommits mellan företagen som ingick i PG Paperboards organ, och genomfört dessa höjningar på tidpunkter som fastställts av dessa företag (se tabell A—H som bifogas beslutet).

123 Mot denna bakgrund saknar sökandens påståenden om dess passiva roll inom PG Paperboard och dess självständiga prispolitik relevans. Med hänsyn till dess flitiga deltagande i PWG:s och JMC:s möten (se tabellerna 2 och 4 som bifogas beslutet), vars konkurrensbegränsande syfte den inte har bestritt, finns det tvärtom inget som talar för att sökanden endast motvilligt deltog i överträdelsen till följd av påtryckningar.

124 Vad beträffar Storas förklaring (bilaga 39 till meddelandet om anmärkningar) som har åberopats av sökanden, bekräftar den det påstådda "priskrig" som startades av sökanden efter att den inträtt på den europeiska marknaden.

125 Stora har nämligen påpekat följande (punkt 2 i bilagan):

"Cascades inträdde på den europeiska marknaden år 1985 genom förvärvet av kartongfabriken La Rochette och försökte vinna marknadsandelar i Europa. De andra tillverkarnas reaktion till följd av detta orsakade avsevärda prisfall under denna period. Försöken att stoppa prisfallet lyckades inte. Priset sjönk på nytt år 1987 (med 10 procent)."

126 Det framgår emellertid inte av denna förklaring om de företag som ingick i PG Paperboard hade enats om att tvinga sökanden att bete sig på ett visst sätt på marknaden. Den styrker således inte sökandens påståenden.

127 Av detta följer att sökanden inte har förebringat bevis för de påtryckningar den skulle ha utsatts för och anledning saknas att höra Lemaires och Bannermanns vittnesmål.

128 Av det ovan anförda och utan att det är nödvändigt att ta ställning till övriga argument följer att talan inte kan vinna bifall på denna grund.

Huruvida Cascades inte bär något ansvar för Duffels och Djupafors beteende innan dessa företag förvärvades av sökanden

Parternas argument

129 Sökanden har för det första påpekat att kommissionen i beslutet har redovisat kriterier avseende ansvaret, i händelse av överlåtelse, för de överlåtna företagens beteende före överlåtelsen.

130 Enligt punkt 145 första och andra styckena i övervägandena i beslutet skall ansvaret för ett sådant beteende bäras av:

— det överlåtna bolaget, om beslutet skulle ha riktats till detta bolag om överlåtelse inte skett och om det överlåtna bolaget uppvisar en funktionsmässig och ekonomisk kontinuitet,

— det överlåtande bolaget, om beslutet skulle ha riktats till moderbolaget i den överlåtande koncernen om överlåtelse inte skett.

131 Punkt 145 tredje stycket i övervägandena, där det anges att "om det överlåtna bolaget fortfarande deltar i överenskommelsen beror det på de faktiska omständigheterna huruvida beslutet om detta deltagande skall riktas till detta dotterbolag i eget namn eller till det nya moderbolaget", gäller dock endast företagens beteende efter förvärvet.

132 Sökanden har av det dragit slutsatsen att vad gäller företagens beteende före förvärvet borde beslutet ha riktats till de två dotterbolagen i enlighet med kriterierna i punkt 145 första stycket i övervägandena i beslutet.

133 Sökanden har för det andra gjort gällande att motiveringen av beslutet är otillräcklig eller åtminstone motsägelsefull på denna punkt. Meddelandet om anmärkningar innehöll i det avseendet en liknande motivering som den i beslutet och sökanden angav i sitt svar på meddelandet sina skäl för att kommissionen inte hade tillämpat de kriterier som den själv uppställt på riktigt sätt. Kommissionen borde under dessa omständigheter ha preciserat skälen för att sökanden skall bära ansvaret för de två dotterbolagens beteende före förvärvet (förstainstansrättens dom av den 28 april 1994 i mål T-38/92, AWS Benelux mot kommissionen, REG 1994, s. II-211).

134 Enligt kommissionens svaromål tolkar den punkt 143 i övervägandena i beslutet på så sätt att den avser situationen då flera företag i samma koncern har deltagit i en överträdelse. Detta är dock enligt sökanden inte den situation som avses i punkt 145 och tolkningen kan inte utläsas av beslutets ordalydelse.

135 Enligt sökande syftar vidare punkt 147 i övervägandena i beslutet på sökandens speciella situation. I punkten hänvisas inledningsvis till kriterierna i punkt 145 i övervägandena, medan det i den sista meningen, som visserligen innehåller en hänvisning till punkt 143 i övervägandena, inte anges några skäl för kommissionens ställningstagande.

136 Artikel 1 i beslutet bör därför delvis ogiltigförklaras, eftersom sökanden har fått bära ansvaret för att Duffel och Djupafors deltog i överträdelsen innan de förvärvades av sökanden.

137 Kommissionen har hävdat att den tillämpat kriterierna som den uppställt i beslutet på riktigt sätt genom att tillämpa kriteriet i punkt 143 i övervägandena i beslutet enligt vilken beslutet skall riktas till moderbolaget i en koncern om till exempel flera bolag i koncernen har deltagit i överträdelsen. Punkt 145 i övervägandena hänvisar uttryckligen till principerna i punkterna 143 och 144 i övervägandena och kan därför inte tolkas i strid med dessa principer.

138 Kommissionen anser vidare att beslutet är vederbörligen motiverat vad beträffar sökandens ansvar för de två dotterbolagens beteende innan de förvärvades av sökanden. Den sista meningen i punkt 147 i övervägandena i beslutet hänvisar nämligen uttryckligen till punkt 143 i övervägandena avseende den situationen att flera bolag i samma koncern har deltagit i överträdelsen.

Förstainstansrättens bedömning

139 Sökandens argumentation skall förstås på så sätt att sökanden avser att ifrågasätta såväl beslutets motivering som att detta är välgrundat i fråga om sökandens ansvar för Djupafors och Duffels rättsstridiga beteende innan de förvärvades av sökanden. Det finns därför anledning att först undersöka beslutets motivering på denna punkt och kontrollera om kommissionen i sökandens fall har tillämpat kriterierna i beslutet på riktigt sätt. Därefter skall det undersökas om beslutet att lägga ansvaret på sökanden för Djupafors och Duffels rättsstridiga beteende innan de förvärvades av sökanden är välgrundat.

140 Det framgår av fast rättspraxis att motiveringen av ett beslut som går någon emot skall göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att upplysa den berörde om skälen för den vidtagna åtgärden för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat. Huruvida en sådan motivering är tillräcklig skall bedömas mot bakgrund av omständigheterna i förevarande fall, bland annat rättsaktens innehåll, den åberopade motiveringens beskaffenhet och mottagarens intresse av att få förklaringar. För att uppfylla dessa ovannämnda krav skall det av en tillräcklig motivering klart och tydligt framgå hur den institution som har antagit akten har resonerat. När som i förevarande fall ett beslut om tillämpning av artiklarna 85 och 86 i fördraget avser flera mottagare och medför en fråga om vem som skall tillskrivas ansvaret för överträdelsen, skall beslutet innehålla en tillräcklig motivering i förhållande till var och en av mottagarna, särskilt i förhållande till dem som enligt beslutet skall bära ansvaret för denna överträdelse (se bland annat domen i det ovannämnda målet AWS Benelux mot kommissionen, punkt 26).

141 I förevarande fall framgår det tillräckligt tydligt av punkt 140—146 i övervägandena i beslutet vilka allmänna kriterier som kommissionen har stött sig på för att fastställa mottagarna av beslutet.

142 Enligt punkt 143 har kommissionen i princip riktat beslutet till de enheter som nämns i listan över medlemmar i PG Paperboard utom då:

"1) flera företag inom samma koncern [hade] deltagit i överträdelsen, eller

2) det [förelåg] uttryckliga bevis för att moderbolaget hade varit involverat i dotterbolagets deltagande i överenskommelsen,

då beslutet har riktats till en koncern (företrädd av moderbolaget)."

143 Sökanden har medgett att kommissionen kunde anse den ansvarig för Djupafors och Duffels rättsstridiga beteende efter förvärvet med tillämpning av kriteriet att beslutet skall riktas till koncernen, företrädd av moderbolaget, när flera bolag i den koncernen har deltagit i överträdelsen.

144 I fall av bolagsöverlåtelser har kommissionen fastställt vilka som är mottagare av beslutet på grundval av kriterierna i punkt 145 i övervägandena i beslutet:

"I de fall där förfarandet, om ett förvärv inte skett, normalt skulle riktas till dotterbolaget, skall detta med tillämpning av ovannämnda principer fortsätta att bära ansvaret för sitt beteende före överlåtelsen. ...

När ett moderbolag eller en koncern, som själva anses delaktiga i överträdelsen, överlåter ett dotterbolag till ett annat företag, skall ansvaret för perioden före överlåtelsen inte bäras av förvärvaren utan av den förstnämnda koncernen.

I båda fallen gäller att om det överlåtna bolaget fortfarande deltar i överenskommelsen beror det på de faktiska omständigheterna huruvida beslutet om detta deltagande skall riktas till detta dotterbolag i eget namn eller till det nya moderbolaget."

145 Förstainstansrätten anser att det framgår tillräckligt klart av denna motivering att beslutet skall riktas till den koncern som förvärvar ett bolag som självständigt har deltagit överträdelsen, om flera andra bolag i koncernen också har deltagit i samma överträdelse som det förvärvade bolaget.

146 Kommissionens resonemang kan inte ifrågasättas med hänvisning till påståendet i punkt 145 första stycket i övervägandena enligt vilken det överlåtna bolaget "fortsätter att bära ansvaret för sitt beteende före överlåtelsen".

147 Påståendet kan inte tolkas på så sätt att beslutet borde riktas till det överlåtna bolaget vad beträffar bolagets beteende före överlåtelsen. En jämförelse av de två första styckena i punkt 145 i övervägandena ger vid handen att det första stycket avser frågan huruvida ansvaret för det överlåtna bolagets beteende före överlåtelsen fortfarande skall bäras av det bolaget eller om ansvaret skall bäras av den överlåtande koncernen.

148 I det fallet ett bolag före överlåtelsen har deltagit självständigt i en överträdelse, avgörs således frågan om vem som skall stå som mottagare av beslutet, det vill säga det överlåtna bolaget eller det nya moderbolaget, endast av kriterierna i punkt 143 i övervägandena i beslutet.

149 Denna tolkning får stöd av punkt 147 i övervägandena i beslutet, i vilken sökandens enskilda situation redovisas. Där anges att "med hänsyn till Cascades deltagande i överträdelsen såvitt avser all verksamhet i 'kartongbranschen', skall föreliggande beslut riktas till Cascades-koncernen, företrädd av Cascades SA (övervägande 143)".

150 Denna tolkning är förenlig med lydelsen av meddelandet om anmärkningar.

151 Kommissionen förklarade i ovannämnda meddelande (punkterna 91 och 92) att förfarandet i princip riktades till den enhet som var upptagen i förteckningen över medlemmarna av PG Paperboard, men att det också kunde riktas till koncernen (företrädd av moderbolaget), bland annat om flera bolag i samma koncern hade deltagit i överträdelsen.

152 Beträffande företagsöverlåtelserna anges följande i meddelandet om anmärkningar (punkt 92):

"när ett dotterbolag som självständigt har deltagit i en kartell förvärvas av ett annat företag, överförs ansvaret för bolagets uppträdande före överlåtelsen i samband med förvärvet."

153 Av denna uppgift framgår klart att ansvaret för det överlåtna bolagets beteende före överlåtelsen i en situation som den föreliggande följer det överlåtna företaget. Den aktuella uppgiften innebär däremot inget ställningstagande beträffande frågan huruvida förfarandet bör riktas till det överlåtna bolaget eller till det nya moderbolaget. Svaret på den frågan måste avgöras i enlighet med de allmänna kriterier som gäller för ett moderbolags ansvar för sina dotterbolags agerande.

154 Det framgår således klart av meddelandet om anmärkningar att förfarandet riktades till sökanden även såvitt avsåg Djupafors och Duffels rättsstridiga beteende före överlåtelsen med tillämpning av det kriteriet att flera bolag i samma koncern deltagit i överträdelsen.

155 I motsats till vad sökanden hävdat i sina skriftliga inlagor gjorde den i sitt svar på meddelandet om anmärkningar inte gällande att beslutet i enlighet med de kriterier som anges i meddelandet borde ha riktats till dess dotterbolag Duffel och Djupafors vad avser dessa bolags rättsstridiga beteende före överlåtelsen. Sökanden har, utan att bestrida att kommissionens allmänna kriterier avseende överlåtelser skulle vara välgrundade, i själva verket inskränkt sig till att hävda att de ifrågavarande bolagens tidigare moderbolag var inblandade i sina tidigare dotterbolags deltagande i överträdelsen, och att förfarandet därför borde ha riktats till dem. Sökanden har emellertid inte upprepat dessa argument i sina skriftliga inlagor till förstainstansrätten.

156 Mot bakgrund av att punkt 145 i övervägandena i beslutet skall tolkas mot bakgrund av den allmänna systematiken i beslutet och meddelandet om anmärkningar, vilka båda är tillräckligt klart avfattade (se med samma innebörd domstolens dom av den 16 december 1975 i de förenade målen 40/73—48/73, 50/73, 54/73, 55/73, 56/73, 111/73, 113/73 och 114/73, Suiker Unie m. fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1663, punkt 230), kan slutsatsen dras dels att kommissionen, när den såvitt avsåg Djupafors och Duffel under hela den tid de deltog i den konstaterade överträdelsen riktade beslutet till sökanden, inte har tillämpat de kriterier den själv uppställt på ett felaktigt sätt, dels att den inte har åsidosatt motiveringsskyldigheten i artikel 190 i fördraget. Det kan tilläggas att kommissionen med hänsyn till sökandens svar på meddelandet om anmärkningar inte var skyldig att i beslutet mer ingående förklara skälen till att sökanden skulle anses bära ansvaret för Djupafors och Duffels rättsstridiga beteende före förvärvet.

157 Vad slutligen gäller frågan om det fanns fog för att låta sökanden bära ansvaret för Djupafors och Duffels rättsstridiga beteende före förvärvet, räcker det att påpeka att det är ostridigt att de två aktuella bolagen vid tidpunkten för förvärvet deltog i en överträdelse i vilken även sökanden var delaktig genom bolagen Cascades La Rochette och Cascades Blendecques.

158 Under dessa omständigheter har kommissionen kunnat ålägga sökanden ansvaret för Djupafors och Duffels agerande för perioden före och efter sökandens förvärv av dessa bolag. Det ankom på sökanden i egenskap av moderbolag att med avseende på sina dotterbolag vidta de åtgärder som var nödvändiga för att förhindra att de överträdelser som den kände till fortsatte.

159 Talan kan mot bakgrund av det ovan anförda inte vinna bifall på denna grund.

Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna.

Huruvida överträdelsen hade begränsat resultat och huruvida den allmänna bötesnivån var för hög

Parternas argument

160 Sökanden har hävdat att den allmänna bötesnivån var för hög med hänsyn till att den påtalade överträdelsen inte var av särskilt allvarlig karaktär.

161 För det första har sökanden hänvisat till de kriterier kommissionen har angett i punkt 168 i övervägandena i beslutet för att fastställa den allmänna bötesnivån, samt till kommissionens tidigare beslutspraxis. Den påtalade överträdelsens föremål och karaktär kan i föreliggande fall jämföras med de överträdelser som behandlades i kommissionens beslut 86/398/EEG av den 23 april 1986 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (IV/31.149 — Polypropylen, EGT L 230, s. 1, nedan kallat Polypropylenbeslutet), och kommissionens beslut 89/190/EEG av den 21 december 1988 om ett förfarande för tillämpning av artikel 85 i EEG-fördraget (IV/31.865 — PVC, EGT L 74, 1989, s. 1, nedan kallat PVC-beslutet). Den allmänna bötesnivå som fastställdes i dessa fall uppgick till 4 procent respektive mindre än 1 procent av marknadsvärdet, medan de sammanlagda böterna i föreliggande fall uppgår till 5,3 procent av marknadsvärdet. Även om kommissionen har rätt att höja den allmänna bötesnivån, borde dess tidigare beslutspraxis åtminstone ge en antydan om den normala bötesnivån.

162 Sökanden har för det andra gjort gällande att kommissionen vid bedömningen av hur allvarlig en överträdelse är, är skyldig — i syfte att fastställa den allmänna bötesnivån — att ta hänsyn till överträdelsens konkreta resultat på marknaden (se domstolens dom av den 7 juni 1983 i de förenade målen 100/80, 101/80, 102/80

och 103/80, Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen, REG 1983, s. 1825, punkt 105—107; svensk specialutgåva, häfte 7). Det finns därmed anledning undersöka om överträdelsen har orsakat en snedvridning av marknadsvillkoren.

163 Sökanden har i fråga om det eventuella resultatet av prissamverkan medgett att det faktiskt förekommit en samordning av de tillkännagivna priserna och att det eftersträvade resultatet med tillkännagivandet uppnåddes. På grund av kartongmarknadens strukturella och konjukturrelaterade särdrag under den ifrågavarande perioden skulle emellertid prisnivån inte ha varit annorlunda om det inte hade förekommit någon samverkan. Sökanden har på denna punkt hänvisat till rapporten från London Economics (nedan kallad LE-rapporten), en ekonomisk studie som utförts inför förfarandet vid kommissionen på uppdrag av ett flertal av mottagarna av beslutet. Sökanden har tillagt att kommissionen inte beaktade konkurrensen från utbytbara produkter, trots att konkurrensen från dessa produkter avsevärt begränsade handlingsutrymmet på prisområdet för deltagarna i överenskommelsen.

164 Sökanden har invänt mot kommissionens argumentation i punkt 135—138 i övervägandena i beslutet, enligt vilken samordningen av de tillkännagivna priserna måste ha haft en avsevärd inverkan på de verkliga marknadspriserna.

165 Sökanden har även bestritt att samverkan kring marknadsandelarna skulle ha gett några konkreta resultat. Den omständigheten att sökanden själv under den ifrågavarande perioden förvärvade en marknadsandel om 6,5 procent visar klart att sådana resultat saknas, även om ökningen berodde på förvärv av tillverkningsenheter.

166 Kommissionen har erinrat om att den har rätt att höja den allmänna bötesnivån (domen i det ovannämnda målet Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen), och att en jämförelse med den allmänna bötesnivån i Polypropylen- och PVC-besluten är irrelevant.

167 Kommissionen är inte skyldig att ta hänsyn till överträdelsens konkreta resultat vid bedömningen av hur allvarlig den skall anses vara och för att fastställa böterna, om det är styrkt att samordningen hade ett konkurrensbegränsande syfte (förstainstansrättens domar av den 10 mars 1992 i mål T-12/89, Solvay mot kommissionen, REG 1992, s. II-907, punkt 310, i mål T-13/89, ICI mot kommissionen, REG 1992, s. II-1021, punkt 386, svensk specialutgåva, häfte 12, och dom av den 6 april 1995 i mål T-142/89, Boël mot kommissionen, REG 1995, s. II-867, punkt 122).

168 Såsom erinrats i punkt 115 i övervägandena i beslutet följde dessutom nettoprishöjningarna de tillkännagivna prishöjningarna nära, om än med viss fördröjning. Detta har till och med uttryckligen medgetts vad beträffar åren 1988 och 1989 av upphovsmannen till LE-rapporten på vilken sökanden har grundat sig. Kommissionen har emellertid rätt att ta hänsyn till sådana resultat av en överenskommelse med konkurrensbegränsande syfte (se till exempel förstainstansrättens dom av den 17 december 1991 i mål T-6/89, Enichem Anic mot kommissionen, REG 1991, s. II-1623, punkt 276—284, svensk specialutgåva, häfte 10, och av den 10 mars 1992 i mål T-11/89, Shell mot kommissionen, REG 1992, s. II-757, punkt 359—364, svensk specialutgåva, häfte 12). För övrigt har kommissionen aldrig påstått att de tillkännagivna priserna alltid har höjts med den föreslagna totala höjningen för samtliga kunder och vid samma tidpunkt (punkt 115 i övervägandena i beslutet).

169 Det kan tilläggas att skälen till att den ifrågavarande samordningen måste ha haft en avsevärd inverkan på marknadsvillkoren i vederbörlig ordning har redovisats i punkt 135—138 i övervägandena i beslutet. Det finns för övrigt ingen anledning att betvivla den bedömning som deltagarna i överenskommelsen själva gjorde, nämligen att den var framgångsrik (punkt 137 i övervägandena).

170 När det gäller samverkan kring marknadsandelarna har kommissionen erinrat om att sökanden enbart har förvärvat sin marknadsandel genom förvärv av befintliga tillverkningsenheter, och att den marknadsandel den erhållit motsvarar de förvärvade enheterna. Mot denna bakgrund kan sökanden inte påstå att förvärvet av denna marknadsandel skulle visa att samverkan kring marknadsandelarna inte skulle ha gett några konkreta resultat.

Förstainstansrättens bedömning

171 Sökandens argument i dess skriftliga inlagor har framförts inom ramen för den grund under vilken det anförts att överträdelsens resultat var begränsade. Argumenten innefattar emellertid två olika grunder, vilka skall undersökas var för sig.

— Resultaten av överträdelsen

172 Enligt punkt 168 sjunde strecksatsen i övervägandena i beslutet har kommissionen fastställt det generella bötesbeloppet med beaktande av bland annat att överenskommelsens "syften ... i hög grad uppnåtts". Det är ostridigt att kommissionen härvid hänvisat till den i artikel 1 i beslutet konstaterade överträdelsens inverkan på marknaden.

173 Förstainstansrätten anser att det för prövningen av kommissionens bedömning av överträdelsens verkningar räcker att undersöka hur den bedömt resultaten av prissamverkan. För det första framgår det nämligen av beslutet att konstaterandet att överenskommelsens syften i hög grad uppnåtts i huvudsak är grundat på resultaten av prissamverkan. Dessa resultat har analyserats i punkterna 100—102, 115 och 135—137 i övervägandena i beslutet, medan frågan huruvida samverkan kring marknadsandelar och driftstopp har haft någon inverkan på marknaden däremot inte har varit föremål för särskild undersökning.

174 För det andra är det under alla omständigheter möjligt att, utifrån en undersökning av resultaten av prissamverkan, även bedöma om syftet med samverkan kring driftstoppen har uppnåtts, eftersom denna samverkan avsåg att undvika att de samordnade prisinitiativen skulle äventyras av ett utbud som översteg efterfrågan.

175 Vad för det tredje gäller samverkan kring marknadsandelarna har kommissionen inte hävdat att de företag som deltog i PWG:s möten hade för avsikt att åstadkomma en total frysning av sina marknadsandelar. Enligt punkt 60 andra stycket i övervägandena i beslutet var avtalet om marknadsandelar inte statiskt utan "föremål för regelbundna justeringar och omförhandlingar". Med hänsyn till denna precisering kan kommissionen således inte klandras för att ha dragit slutsatsen att överenskommelsens syften i hög grad hade uppnåtts utan att i beslutet särskilt ha undersökt huruvida samverkan kring marknadsandelarna var framgångsrik.

176 Beträffande prissamverkan framgår det av beslutet, och som kommissionen har bekräftat under sammanträdet, att tre olika resultat har fastställts. Kommissionen har dessutom åberopat den omständigheten att prisinitiativen i deras helhet ansetts som framgångsrika av tillverkarna själva.

177 Det första resultat som har beaktats av kommissionen, och som inte har bestritts av sökanden, består i att kunderna faktiskt underrättades om de överenskomna prishöjningarna. De nya priserna tjänade härvid som bas i händelse av individuella förhandlingar med kunderna om transaktionspriserna (se bland annat punkterna 100 och 101 femte och sjätte styckena i övervägandena i beslutet).

178 Det andra resultatet består i att utvecklingen av transaktionspriserna följde de tillkännagivna priserna. Kommissionen har i detta avseende hävdat att "tillverkarna inte nöjde sig med att tillkännage de överenskomna prishöjningarna, utan vidtog, med några få undantag, konkreta åtgärder för att säkerställa att de tillämpades i förhållande till kunderna" (punkt 101 första stycket i övervägandena i beslutet). Kommissionen har medgett att kunderna ibland beviljades eftergifter vad gällde tidpunkten för höjningen eller individuella rabatter eller prissänkningar, bland annat i händelse av stora order, och att "den genomsnittliga nettohöjningen efter avdrag för prissänkningar, rabatter och andra eftergifter alltid låg under det totala beloppet för den tillkännagivna höjningen" (punkt 102 sista stycket i övervägandena i beslutet). Kommissionen har emellertid, med hänvisning till diagram i

LE-rapporten, påstått att det under den period som beslutet avser fanns ett "klart linjärt samband" mellan utvecklingen av de tillkännagivna priserna och transaktionspriserna, omräknade i nationella valutor eller ecu. Kommissionen drog härav följande slutsats: "Nettoprishöjningarna följde de tillkännagivna höjningarna nära, om än med en viss tidsförskjutning. Rapportens författare medgav själv under förhöret att detta var fallet under åren 1988 och 1989" (punkt 115 andra stycket i övervägandena).

179 Det måste medges att det var riktigt av kommissionen att vid bedömningen av det andra resultatet anse förekomsten av ett linjärt samband mellan utvecklingen av de tillkännagivna priserna och utvecklingen av transaktionspriserna som ett bevis för prisinitiativens inverkan på de sistnämnda priserna, i enlighet med tillverkarnas eftersträvade syfte. Det är ostridigt att bruket att föra individuella förhandlingar med kunderna på den ifrågavarande marknaden innebär att transaktionspriset i allmänhet inte är identiskt med det tillkännagivna priset. Det kan därför inte förväntas att höjningarna av transaktionspriserna var identiska med höjningarna av de tillkännagivna priserna.

180 Vad beträffar förekomsten av ett samband mellan höjningarna av de tillkännagivna priserna och höjningarna av transaktionspriserna var det riktigt av kommissionen att åberopa LE-rapporten. Denna rapport utgör en analys av prisutvecklingen på kartong under den period som avses i beslutet och grundas på uppgifter som tillhandahållits av ett flertal tillverkare.

181 Rapporten bekräftar emellertid endast delvis att det under viss tid förelegat ett "klart linjärt samband". En undersökning av perioden år 1987—1991 ger vid handen tre olika delperioder. Författaren till LE-rapporten gjorde i detta hänseende följande sammanfattning av sina slutsatser under förhöret vid kommissionen: "Det finns inget klart samband, ens med hänsyn till en tidsförskjutning, mellan höjningen av de tillkännagivna priserna och marknadspriserna under början av den aktuella perioden 1987—1988. Däremot förelåg ett sådant samband under år 1988/1989, medan detta samband därefter blev allt mindre påtagligt och i det närmaste märkligt [oddly] under perioden år 1990/1991" (protokoll från förhöret,

s. 28). Han påpekade även att dessa variationer i tiden var nära kopplade till variationerna i efterfrågan (se bland annat protokollet från förhöret, s. 20).

182 Författarens muntliga slutsatser överensstämmer med analysen i hans rapport och i synnerhet med diagrammen över utvecklingen av de tillkännagivna priserna och utvecklingen av transaktionspriserna (LE-rapporten, diagram 10 och 11, s. 29). Det skall således konstateras att kommissionen endast delvis har bevisat förekomsten av det "klar[a] linjära samband" som den har gjort gällande.

183 Under sammanträdet påpekade kommissionen att den även beaktat ett tredje resultat av prissamverkan som bestod i att transaktionsprisnivån var högre än den skulle ha varit om det inte hade förekommit någon samverkan. Kommissionen underströk i detta hänseende att tidpunkterna för och den ordningsföljd i vilken prishöjningarna skulle tillkännages hade beslutats av PWG, samt framhåller i beslutet att "det är osannolikt att de samordnade tillkännagivandena på dessa villkor inte skulle ha haft någon inverkan på den faktiska prisnivån" (punkt 136 tredje stycket i övervägandena i beslutet). I LE-rapporten (avdelning 3) har emellertid en modell fastställts, som gör det möjligt att förutse den prisnivå som följer av objektiva marknadsvillkor. Enligt denna rapport har prisnivån, såsom denna bestämts av objektiva ekonomiska faktorer under perioden 1975—1991, utvecklats, med obetydliga variationer, på exakt samma sätt som de tillämpade transaktionspriserna, inklusive under den period som avses i beslutet.

184 Trots dessa slutsatser är det inte möjligt att utifrån analysen i rapporten konstatera att de samordnade prisinitiativen inte gjorde det möjligt för tillverkarna att uppnå en transaktionsprisnivå som var högre än den som skulle ha uppkommit genom fri konkurrens. Som kommissionen framhöll vid sammanträdet är det i detta hänseende möjligt att de faktorer som beaktades i nämnda analys har påverkats av förekomsten av samverkan. Kommissionen har därmed med rätta gjort gällande att samverkan exempelvis har kunnat minska företagens incitament att sänka sina kostnader. Däremot har den inte påvisat något direkt fel i LE-rapportens analys och har inte heller framlagt egna ekonomiska analyser av den hypotetiska utveck-

lingen av transaktionspriserna i avsaknad av varje form av samordning. Mot denna bakgrund kan kommissionens påstående att transaktionsprisnivån hade varit lägre i avsaknad av en samverkan mellan tillverkarna inte anses styrkt.

185 Av detta följer att det tredje resultatet av prissamverkan inte har bevisats.

186 De föregående konstaterandena ändras inte av den subjektiva bedömning av tillverkarna som kommissionen har grundat sig på när den fann att överenskommelsens syften i hög grad hade uppnåtts. Kommissionen har på denna punkt hänvisat till en lista över handlingar som den tillhandahöll under sammanträdet. Även om det antas att kommissionen har kunnat grunda sin bedömning av prisinitiativens eventuella framgång på handlingar av vilka vissa tillverkares subjektiva uppfattning framgår, måste det konstateras att ett flertal företag, däribland sökanden, vid sammanträdet med rätta hänvisat till det stora antal handlingar i målet av vilka det framgår att tillverkarna hade problem med att genomföra de överenskomna prishöjningarna. Mot denna bakgrund kan kommissionens hänvisning till tillverkarnas egna förklaringar inte anses som tillräcklig grund för slutsatsen att överenskommelsens syften i hög grad uppnåtts.

187 Av vad som ovan anförts följer att de resultat av överträdelsen som kommissionen har gjort gällande endast har bevisats till viss del. Förstainstansrätten kommer att undersöka betydelsen av denna slutsats inom ramen för sin fulla prövningsrätt i fråga om böter i samband med att den bedömer hur allvarlig den i föreliggande fall konstaterade överträdelsen är (se nedan punkt 194).

— Den allmänna bötesnivån

188 Enligt artikel 15.2 i förordning nr 17 får kommissionen besluta om att ålägga varje företag som uppsåtligen eller av oaktsamhet har deltagit i en överträdelse av artikel 85.1 i fördraget böter om lägst ettusen ecu och högst en miljon ecu, eller ett

högre belopp som dock inte får överstiga tio procent av föregående räkenskapsårs omsättning för varje företag som deltagit i överträdelsen. När bötesbeloppet fastställs skall hänsyn tas både till hur allvarlig överträdelsen är och hur länge den pågått. Såsom framgår av domstolens rättspraxis skall frågan om hur allvarlig överträdelsen är avgöras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (domstolens beslut av den 25 mars 1996 i mål C-137/95 P, SPO m. fl. mot kommissionen, REG 1996, s. I-1611, punkt 54).

189 Kommissionen har i föreliggande fall fastställt den allmänna bötesnivån med beaktande av hur länge överträdelsen pågått (punkt 167 i övervägandena i beslutet) samt med beaktande av följande omständigheter (punkt 168 i övervägandena):

"— Samverkan kring prisfastställelse och uppdelning av marknaden utgör i sig allvarliga konkurrensbegränsande åtgärder.

— Överenskommelsen gällde för i stort sett hela gemenskapens område.

— Gemenskapsmarknaden för kartong är en betydelsefull ekonomisk sektor som varje år uppgår till omkring 2,5 miljarder ecu.

— De företag som deltog i överträdelsen täcker praktiskt taget hela marknaden.

— Överenskommelsen har fungerat i form av ett system för regelbundna, institutionaliserade möten som syftat till att detaljreglera kartongmarknaden inom gemenskapen.

— Sinnrika åtgärder har vidtagits för att dölja samverkans verkliga natur och omfattning (avsaknaden av officiella protokoll eller dokumentation från PWG:s och JMC:s möten, deltagarna uppmanades att inte föra anteckningar, tidpunkten och ordningsföljden för tillkännagivandena om prishöjningarna bestämdes så att man skulle kunna hävda att dessa höjningar endast 'följde på andra höjningar' osv.).

— Överenskommelsens syften har i hög grad uppnåtts."

190 Förstainstansrätten erinrar vidare om att kommissionen i ett svar på en skriftlig fråga från förstainstansrätten har påpekat att böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet har ålagts de företag som har ansetts som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de övriga företagen.

191 Det finns anledning framhålla, för det första, att kommissionen vid sin bedömning av den allmänna bötesnivån kan beakta att uppenbara överträdelser av gemenskapens konkurrensregler fortfarande är förhållandevis vanligt förekommande och att kommissionen därför har rätt att höja bötesnivån när den anser att det är nödvändigt att förstärka böternas avskräckande verkan. Följaktligen kan den omständigheten att kommissionen tidigare har tillämpat en viss bötesnivå för vissa typer av överträdelser inte medföra att kommissionen inte skulle kunna höja denna nivå inom de gränser som föreskrivits i förordning nr 17, om detta visar sig nödvändigt för att gemenskapens konkurrenspolitik skall kunna säkerställas (se bland annat domen i de ovannämnda förenade målen Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen, punkt 105—108, och domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 385).

192 För det andra har kommissionen med rätta hävdat att på grund av de särskilda omständigheterna i föreliggande fall kan ingen direkt jämförelse göras mellan den allmänna bötesnivån i det aktuella beslutet och den bötesnivå som kommissionen har tillämpat i sin tidigare beslutspraxis, och i synnerhet i Polypropylenbeslutet, som kommissionen själv anser vara det ärende som närmast kan jämföras med det aktuella fallet. I motsats till ärendet som gav upphov till Polypropylenbeslutet har emellertid ingen förmildrande omständighet beaktats i föreliggande fall vid fastställandet av den allmänna bötesnivån. Vidare visar det faktum att det har vidtagits åtgärder i syfte att dölja samverkan att de berörda företagen har varit fullt medvetna om att deras agerande var olagligt. Följaktligen har kommissionen kunnat beakta dessa åtgärder vid bedömningen av hur allvarlig överträdelsen är, eftersom dessa åtgärder får anses som en särskilt allvarlig aspekt av överträdelsen, som särskiljer den från tidigare överträdelser som konstaterats av kommissionen.

193 För det tredje skall det framhållas att överträdelsen av artikel 85.1 i fördraget dels pågick under lång tid, dels var av uppenbar beskaffenhet. Dessutom begicks den trots att kommissionens tidigare beslutspraxis, och i synnerhet Polypropylenbeslutet, borde ha utgjort ett varnande exempel.

194 Mot bakgrund av dessa omständigheter kan det anses att de kriterier som anges i punkt 168 i övervägandena i beslutet gör den allmänna bötesnivå som fastställts av kommissionen berättigad. Förstainstansrätten har visserligen redan konstaterat att de resultat av prissamverkan som kommissionen beaktat vid fastställandet av den allmänna bötesnivån endast har bevisats till viss del. Mot bakgrund av vad som anförts ovan påverkar emellertid inte denna slutsats i väsentlig utsträckning bedömningen av hur allvarlig den konstaterade överträdelsen är. I detta hänseende räcker det att företagen faktiskt har tillkännagett de överenskomna prishöjningarna och att de tillkännagivna priserna har utgjort grund för fastställandet av individuella transaktionspriser för att denna prissamverkan skall anses ha haft såväl till syfte som resultat att allvarligt begränsa konkurrensen. Förstainstansrätten anser följaktligen inom ramen för sin fulla prövningsrätt att konstaterandena i fråga om överträdelsens resultat inte motiverar en sänkning av den allmänna bötesnivå som kommissionen har fastställt.

195 Av det ovan anförda följer att talan inte kan vinna bifall på de grunder under vilka det anförts att överträdelsens resultat var begränsat och att den allmänna bötesnivån var för hög.

Huruvida höjningen av den allmänna bötesnivån är tillfredsställande motiverad

196 Sökanden har gjort gällande att beslutet innebär en höjning av den allmänna bötesnivån med omkring 25 procent i förhållande till tidigare liknande beslut, det vill säga Polypropylen- och PVC-besluten, och att även om kommissionen har rätt att höja den allmänna bötesnivån borde den i beslutet ha redogjort för skälen för en sådan höjning.

197 I detta avseende finns det anledning erinra om att det framgår av en granskning av grunden under vilken det anförts att den allmänna bötesnivån var för hög (se i synnerhet punkt 192 ovan) att denna nivå är berättigad med hänsyn till de särskilda omständigheterna i fallet och att det inte är möjligt att direkt jämföra den med tidigare bötesnivåer som beslutats av kommissionen. Det skall således konstateras att när kommissionen fastställde den allmänna bötesnivån, avvek den inte från sin tidigare beslutspraxis på ett sådant sätt att den borde ha lämnat en utförligare motivering av sin bedömning av hur allvarlig överträdelsen var (se bland annat domstolens dom av den 26 november 1975 i mål 73/74, Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique m. fl. mot kommissionen, REG 1975, s. 1491, punkt 31; svensk specialutgåva, häfte 2).

198 Talan kan således inte vinna bifall på denna grund.

Huruvida motiveringsskyldigheten har åsidosatts och huruvida sökanden felaktigt har betecknats som "huvudman"

Parternas argument

199 Sökanden har erinrat om att det framgår av punkt 170 i övervägandena i beslutet att de företag som anses som "huvudmän" borde bära ett särskilt ansvar, eftersom "det uppenbarligen är de som har fattat de huvudsakliga besluten samt varit överenskommelsens drivande kraft".

200 Denna motivering är för det första inte tillräcklig för att de ålagda böterna skall framstå som berättigade. "[Ö]verenskommelsens drivande kraft" skulle enligt sökanden vara de företag som tagit initiativet till överenskommelsen, utformat politiken och säkerställt att de andra tillverkarna följde den. Enbart den omständigheten att ett företag har deltagit i PWG:s möten är inte tillräckligt för att det skall anses ha intagit en sådan roll. Vidare ansågs inte Weig som en av "huvudmännen", trots att det företaget deltog i PWG:s möten från och med år 1988. Sökanden har invänt mot beteckningen "huvudman" i sitt svar på meddelandet om anmärkningar. Trots de argument och bevis som åberopats, preciseras det ändå inte i beslutet på vilka skäl kommissionen grundar detta påstående.

201 Kommissionens argument att det endast skulle vara en mindre skillnad mellan de böter (uttryckta i procent av omsättningen) som sökanden respektive Weig ålades, bör inte godtas. Sökanden har för övrigt inte möjlighet att bemöta detta argument, eftersom beslutet inte innehåller klara uppgifter om den procentsats av omsättningen som har använts för att fastställa de böter som ålades respektive företag.

202 Sökanden har för det andra gjort gällande att det i alla händelser är oskäligt att beteckna sökanden som "huvudman". Sökanden intog en passiv roll i förhållande

till överenskommelsens organisation och funktion, och den strävade alltid efter att driva en självständig konkurrenspolitik. Den har aldrig förmedlat de beslut som fattades inom PWG till tillverkare som inte var närvarande.

203 I den mån sökanden har ansetts som en av "huvudmännen" på grund av att den var "en av de största tillverkarna", vill den slutligen erinra om att dess marknadsandel under den ifrågavarande tiden inte översteg 6,5 procent. Marknadsandelarna för de andra företag som ansetts tillhöra de största tillverkarna uppgick däremot till mellan 10 och 20 procent.

204 Kommissionen har hänvisat till de argument som anförts i samband med den grund under vilken gjorts gällande att sökanden inte kunde åläggas ansvar för överträdelsen (se ovan punkterna 105 och 106).

205 Kommissionen har vidare erinrat om att Weig inte ansågs som en av "huvudmännen", av det skälet att det inte spelade en lika betydelsefull roll inom PG Paperboard som de andra stora tillverkarna (punkt 170 tredje stycket i övervägandena i beslutet). Det är visserligen riktigt att Weig inte ansetts som en av "huvudmännen", men kommissionen har trots det beaktat att det bolaget deltog i PWG:s möten. De böter som ålades Weig var därför endast obetydligt lägre än sökandens böter.

Förstainstansrättens bedömning

206 Sökandens argumentation har anförts inom ramen för en enda grund avseende att motiveringsskyldigheten har åsidosatts vad gäller de ålagda böterna. Denna argumentation omfattar egentligen två olika grunder, vilka skall undersökas var för sig.

— Motiveringen av fastställandet av de individuella böterna

207 Under sammanträdet anslöt sig sökanden till bland annat ett av de ämnen som togs upp i de gemensamma yttrandena, nämligen motiveringen av fastställandet av de individuella böterna. I sina skriftliga inlagor till förstainstansrätten har sökanden gjort gällande att beslutet var otillräckligt motiverat, i det avseendet att sökanden betecknats som en av överenskommelsens "huvudmän". Sökanden har emellertid understrukit att den inte kunde bemöta vissa av kommissionens argument, eftersom beslutet inte innehöll uppgifter om de procentsatser av omsättningen som tillämpats för att fastställa de individuella böterna. Mot den bakgrunden utgör de argument som sökanden anförde under sammanträdet enbart en utveckling av de argument som redan anförts i dess skriftliga inlagor, och skall inte anses utgöra en ny grund i den mening som avses i artikel 48.2 i rättegångsreglerna.

208 Enligt fast rättspraxis har skyldigheten att motivera ett individuellt beslut till syfte att göra det möjligt för gemenskapsdomstolarna att pröva beslutets lagenlighet och att ge den berörde de upplysningar som är nödvändiga för att denne skall kunna bedöma om beslutet är välgrundat eller om det eventuellt är behäftat med ett sådant fel att det är möjligt att ifrågasätta dess giltighet, med det tillägget att omfattningen av denna skyldighet beror på rättsaktens art och det sammanhang i vilket den har antagits (se bland annat förstainstansrättens dom av den 11 december 1996 i mål T-49/95, Van Megen Sports mot kommissionen, REG 1996, s. II-1799, punkt 51).

209 Omfattningen av skyldigheten att motivera ett beslut om att, som i föreliggande fall, ålägga ett flertal företag böter för en överträdelse av gemenskapens konkurrensregler, skall fastställas mot bakgrund av att bedömningen av hur allvarliga överträdelserna är skall göras med hänsyn till ett stort antal omständigheter, såsom i synnerhet de särskilda omständigheterna i målet, dess kontext och böternas avskräckande verkan, utan att det har fastställts någon tvingande eller uttömmande förteckning över de kriterier som absolut skall tas i beaktande (beslut i det ovannämnda målet SPO m. fl. mot kommissionen, punkt 54).

210 Kommissionen förfogar vid fastställandet av varje bötesbelopp över ett utrymme för skönsmässig bedömning, och den kan av denna anledning inte anses skyldig att tillämpa en exakt matematisk formel (se med samma innebörd förstainstansrättens dom av den 6 april 1995 i mål T-150/89, Martinelli mot kommissionen, REG 1995, s. II-1165, punkt 59).

211 I beslutet framgår, av punkt 168 respektive punkt 169 i övervägandena, de kriterier som beaktades för att fastställa den allmänna bötesnivån och de individuella bötesbeloppen. Vad i övrigt avser individuella böter förklarar kommissionen i punkt 170 i övervägandena att de företag som deltog i PWG:s möten i princip ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen, medan övriga företag ansågs som "ordinarie deltagare" i den. Slutligen anser kommissionen i punkterna 171 och 172 i övervägandena att de bötesbelopp som Rena och Stora har ålagts skall reduceras väsentligt på grund av att de samarbetat aktivt med kommissionen samt att åtta andra företag likaså kan erhålla en något mindre reduktion på grund av att de i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte förnekade de huvudsakliga faktiska omständigheter på vilka kommissionen grundade sina anmärkningar.

212 I sina inlagor i målet vid förstainstansrätten samt i sitt svar på rättens skriftliga fråga har kommissionen förklarat att böterna beräknades på grundval av omsättningen på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990 för vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet. Böter på en grundnivå om 9 procent eller 7,5 procent av den individuella årsomsättningen ålades således de företag som ansågs som "huvudmän" för överenskommelsen respektive de övriga företagen. Slutligen tog kommissionen hänsyn till vissa företags eventuellt samarbetsvilliga inställning under förfarandet vid kommissionen. Två företag fick av detta skäl sina böter reducerade med två tredjedelar, medan andra företags böter reducerades med en tredjedel.

213 Det framgår för övrigt av en tabell som kommissionen har tillhandahållit, och som innehåller uppgifter om fastställandet av varje individuellt bötesbelopp, att även

om dessa inte har fastställts genom en strikt matematisk tillämpning av enbart ovannämnda sifferuppgifter har nämnda uppgifter emellertid systematiskt beaktats vid beräkningen av böterna.

214 I beslutet preciseras emellertid inte att böterna har beräknats på grundval av varje företags omsättning på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990. I beslutet nämns inte heller de procentsatser på 9 respektive 7,5 procent som tillämpades för att beräkna de böter som ålades de företag som ansågs som "huvudmän" respektive de företag som ansågs som "ordinarie deltagare". Procentsatserna för reduktionen av böterna för Rena och Stora respektive åtta andra företag anges inte heller.

215 Mot bakgrund av den detaljerade redogörelsen i beslutet för de faktiska omständigheter som tillskrivits vart och ett av de företag som var mottagare av beslutet finns det i föreliggande fall för det första anledning anse att punkt 169—172 i övervägandena i beslutet innehåller tillräckliga och relevanta uppgifter om de omständigheter som har beaktats vid bedömningen av hur allvarlig den överträdelse var som vart och ett av de aktuella företagen gjort sig skyldigt till och hur länge den pågått (se med samma innebörd domen i det ovannämnda målet Petrofina mot kommissionen, punkt 264).

216 Det finns i detta sammanhang anledning påpeka att det i punkt 170 första stycket i övervägandena i beslutet anges följande: "'huvudmännen', det vill säga de största kartongtillverkare som deltog i PWG:s möten (Cascades, Finnboard, [Mayr-Melnhof], MoDo, Sarrió och Stora) skall bära ett särskilt ansvar, eftersom det uppenbarligen är de som har fattat de huvudsakliga besluten samt varit överenskommelsens drivande krafter".

217 Vidare lämnas en utförlig beskrivning i beslutet av PWG:s centrala roll för överenskommelsen (se bland annat punkterna 36—38 och 130—132 i övervägandena).

218 Det står således klart att beslutet innehåller en tillfredsställande motivering av skälen till att sökanden ansågs som en "huvudman" av kommissionen. Kommissionen har vidare förklarat att den tagit hänsyn till att Weig inte förefaller ha spelat en lika viktig roll i överenskommelsen som de andra tillverkarna (punkt 170 tredje stycket i övervägandena), vilket utgör en tillfredsställande motivering av varför sökanden och Weig inte behandlades lika vid fastställandet av deras respektive böter.

219 För det andra, då, i likhet med det aktuella fallet, bötesbeloppen har fastställts genom att vissa bestämda uppgifter systematiskt beaktats, kan företagen, om var och en av dessa faktorer anges i beslutet, lättare bedöma dels om kommissionen har begått ett fel vid fastställandet av det individuella bötesbeloppet, dels om det individuella bötesbeloppet är berättigat i förhållande till de allmänna kriterier som tillämpats. I föreliggande fall skulle ett omnämnande i beslutet av de ifrågavarande faktorerna, närmare bestämt den aktuella årsomsättningen, referensåret, de grundläggande procentsatser som tillämpats samt procentsatsen för reduktionen av bötesbeloppen, inte ha inneburit att de exakta årsomsättningarna för de företag som var mottagare av beslutet implicit avslöjades, vilket hade utgjort ett åsidosättande av artikel 214 i fördraget. Det slutliga individuella bötesbeloppet är, som kommissionen själv har framhållit, inte ett resultat av en strikt matematisk tillämpning av dessa faktorer.

220 Kommissionen har för övrigt medgett under sammanträdet att det inte fanns något som hindrade att den i beslutet angav de faktorer som systematiskt hade beaktats och avslöjats under en presskonferens samma dag som beslutet antogs. Det kan i detta hänseende erinras om att, enligt fast rättspraxis, motiveringen av ett beslut skall ingå i själva beslutet och att hänsyn inte kan tas till kommissionens efterföljande förklaringar annat än i särskilda fall (se förstainstansrättens dom av den 2 juli 1992 i mål T-61/89, Dansk Pelsdyravlerforening mot kommissionen, REG 1992, s. II-1931, punkt 131, svensk specialutgåva, häfte 13, och med samma innebörd domen i det ovannämnda målet Hilti mot kommissionen, punkt 136).

221 Trots dessa konstateranden skall det påpekas att motiveringen av de fastställda bötesbeloppen i punkt 167—172 i övervägandena i beslutet är minst lika detaljerad som kommissionens motiveringar av tidigare beslut om liknande överträdelser. Även om en invändning om bristande motivering är sådan att förstainstansrätten ex officio kan ta upp den till prövning, hade, vid den tidpunkt då beslutet fattades, ingen kritik riktats från gemenskapsdomstolens sida mot kommissionens praxis i fråga om motivering av ålagda böter. Det var först i dom av den 6 april 1995 i mål T-148/89, Tréfilunion mot kommissionen (REG 1995, s. II-1063), punkt 142, och i två andra domar som avkunnades samma dag i mål T-147/89, Société métallurgique de Normandie mot kommissionen (REG 1995, s. II-1057, publicerad i sammandrag) och i mål T-151/89, Société des treillis et panneaux soudés mot kommissionen (REG 1995, s. II-1191, publicerad i sammandrag) som förstainstansrätten för första gången framhöll att det är önskvärt att företagen i detalj kan ta del av det sätt på vilket de ålagda böterna har beräknats, utan att de för den skull skall vara tvungna att väcka talan mot kommissionens beslut.

222 Av detta följer att när kommissionen i ett beslut konstaterar att konkurrensreglerna har överträtts och ålägger de företag som har deltagit i överträdelsen böter skall kommissionen, om den systematiskt har beaktat vissa grundläggande omständigheter för att fastställa bötesbeloppen, ange dessa omständigheter i själva beslutet så att mottagarna av det skall kunna kontrollera om bötesnivån är välgrundad och bedöma om det eventuellt förekommit diskriminering.

223 Mot bakgrund av de speciella omständigheter som angetts i punkt 221 ovan, och med hänsyn till att kommissionen under domstolsförfarandet har visat sig villig att lämna alla upplysningar som är av relevans för hur böterna har beräknats, skall bristen på särskild motivering i beslutet av det sätt på vilket böterna har beräknats inte i föreliggande fall anses utgöra ett sådant åsidosättande av motiveringsskyldigheten att det finns skäl att helt eller delvis upphäva de ålagda böterna.

224 Talan kan följaktligen inte vinna bifall på denna grund.

— Betecknandet av sökanden som "huvudman"

225 Det kan påpekas att sökanden inte har bestritt att den deltog i PWG:s möten. Sökanden har inte heller bestritt att PWG:s syfte faktiskt var i huvudsak konkurrensbegränsande eller att de konkurrensbegränsande ageranden som kommissionen konstaterade faktiskt förekommit.

226 Utan att det finns anledning att uttala sig om det finns fog för kommissionens påstående att sökanden informerade Papeteries de Lancey om PWG:s beslut (se punkt 38 femte stycket i övervägandena i beslutet), kan det konstateras att sökanden med rätta har betecknats som "huvudman" för beräkningen av böterna.

227 Det kan framhållas att det inte är styrkt att sökanden inte spelade en lika betydande roll inom PWG som andra företag som ansetts som överenskommelsens "huvudmän" (se ovan punkterna 122 och 123).

228 Sökanden har i detta avseende inte förebringat några som helst bevis som styrker att den alltid spelade en passiv roll inom PWG. Mot den bakgrunden hade kommissionen fog för att behandla sökanden annorlunda än Weig vid fastställandet av böterna, eftersom det sistnämnda företaget översände ett uttalande av Roos, som var Feldmühles företrädare vid PWG:s möten, till kommissionen av den 22 mars 1993 (uttalandet översändes till sökanden för eventuella synpunkter genom skrivelse från kommissionen av den 1 juni 1993), vilket bekräftade att Weig spelade en mindre betydande roll inom PWG än de andra deltagarna i detta organs möten.

229 Kommissionen fastställde böter på en grundnivå om 9 procent av sökandens omsättning på gemenskapsmarknaden för kartong år 1990, och har således inte

diskriminerat sökanden i förhållande till Weig, för vilket en grundnivå om 8 procent fastställdes enligt den tabell som kommissionen tillhandahållit (se punkt 213 ovan).

230 Vidare utgör det faktum att ett företag, vars deltagande i en prissamverkan tillsammans med sina konkurrenter har fastställts, inte har agerat på marknaden på det sätt som det kommit överens om med sina konkurrenter, inte nödvändigtvis en förmildrande omständighet vid fastställandet av bötesbeloppets storlek. Ett företag som trots samverkan med sina konkurrenter för en mer eller mindre oberoende politik på marknaden kan helt enkelt försöka att utnyttja överenskommelsen för egen vinning.

231 I förevarande fall är det inte möjligt att av sökandens uppgifter dra slutsatsen att sökandens verkliga agerande på marknaden motverkade den konstaterade överträdelsens konkurrensbegränsande verkan.

232 Det är ostridigt att sökanden faktiskt deltog i de samordnade prisinitiativen genom att tillkännage de överenskomna prishöjningarna på marknaden. Den var även det första företaget i Frankrike som tillkännagav prishöjningar i mars/april 1988 och april 1991 (se tabellerna B och G som bifogas beslutet).

233 Sökanden har visserligen med rätta anfört att det framgår av bilagorna 109 och 117 till meddelandet om anmärkningar att andra företag klagat på sökandens priser. Sådana bevis avseende isolerade exempel på ett aggressivt prisbeteende styrker emellertid inte att sökanden alltid uppträtt självständigt på marknaden.

234 Det kan påpekas att kommissionen uttryckligen medgett att vissa kunder erhöll förmånliga villkor eller rabatter på de tillkännagivna priserna (se bland annat punkt 101 sista stycket i övervägandena i beslutet). Sökanden har åberopat uttalanden av vissa kunder, enligt vilka sökanden alltid strävat efter att erbjuda de konkurrenskraftigaste prisvillkoren. Dessa uttalanden styrker dock inte på något sätt att sökandens beteende var klart annorlunda än det som överenskommits med de andra företagen.

235 Sökanden har vidare uttryckligen medgett i sina skriftliga inlagor att den under den period som avses i beslutet endast ökade sin marknadsandel genom förvärv av andra tillverkningsenheter. Det finns således inget som talar för att sökandens transaktionspriser var avsevärt lägre än de priser som de andra tillverkarna erbjöd vilka också deltog i prissamverkan.

236 Av det ovan anförda följer att talan inte kan vinna bifall på den grunden att sökanden felaktigt har betecknats som en av överenskommelsens "huvudmän".

Huruvida det föreligger förmildrande omständigheter

Parternas argument

237 Sökanden har påstått att kommissionen inte har beaktat fyra förmildrande omständigheter vid fastställandet av böterna.

238 Den första omständigheten är de påtryckningar som utövades på sökanden av de andra tillverkarna i branschen.

239 Den andra omständigheten är den politik inriktad på fri konkurrens som sökanden drev.

240 Den tredje omständigheten är sökandens samarbete under undersökningen. Kommissionen har inte rätt att ta hänsyn till huruvida det berörda företaget under det administrativa förfarandet bestred de faktiska omständigheter som lagts det till last eller inte.

241 En reduktion av böterna mot att företaget inte bestrider de faktiska omständigheter kommissionen påtalat riskerar att leda till oriktiga beslut, eftersom företagen inte kommer att bestrida dessa omständigheter — även om de har bevis för att de är felaktiga — helt enkelt av det skälet att de kan komma att ges en avsevärd reduktion av eventuella böter. Detta förhållande kan medföra att undersökningen av omständigheterna under förfarandet vid kommissionen förskjuts till förfarandet vid gemenskapsdomstolen, vilket uppenbart strider mot den fördelning av uppgifter som stadgas i fördraget.

242 Kommissionens inställning riskerar att orsaka diskriminering med hänsyn till svårigheterna med att bedöma vilka företag som inte har bestritt de faktiska omständigheter som kommissionen påtalat. Sökanden har ställt sig frågande till de skäl som föranledde kommissionen att behandla Sarrió som ett företag som inte hade bestritt de faktiska omständigheterna, och har påpekat att protokollet från förhöret vid kommissionen just visar på de inneboende svårigheterna med en tillämpning av ett sådant kriterium.

243 Liknande svårigheter följer inte med ett samarbetskriterium som innefattar företagets bidrag till handläggningen av ärendet i form av överlämnande av materiella och påtagliga bevis. Sökanden har emellertid visat prov på sådant samarbete under undersökningen, eftersom den överlämnat samtliga handlingar som var i dess ägo till kommissionen samt lämnat viktiga upplysningar, såsom hur många möten med PWG som sökanden deltog i. Kommissionen borde därför ha tagit hänsyn till sökandens samarbete när den fastställde böterna.

244 Det är av liten betydelse att de bevis som sökanden lämnade till kommissionen ingick i sökandens svar på institutionens begäran om upplysningar. I Renas och Storas fall beslutade kommissionen att reducera böterna, trots att bevisen tillhandahölls som svar på kommissionens begäran enligt artikel 11 i förordning nr 17.

245 Sökanden har tillagt att det framgår av punkterna 30, 40, 93 och 170 i övervägandena i beslutet att de bevis som sökanden lämnade spelade en avgörande roll för att styrka överträdelsen. Även om dessa bevis inte skulle vara av avgörande betydelse, ändrar inte det den omständigheten att sökanden i alla händelser samarbetade med kommissionen för att styrka överträdelsen.

246 Sökanden anser slutligen att en fjärde förmildrande omständighet inte har beaktats. Den har erinrat om att kommissionen visserligen i allmänhet inte är skyldig att ta hänsyn till företagens ekonomiska situation när den fastställer böter (domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 372). Den ekonomiska situationen måste dock enligt sökanden beaktas under sådana omständigheter som i föreliggande fall då betalningen av de böter som sökanden ålagts riskerar att orsaka företagets konkurs.

247 Kommissionen anser att de två förstnämnda påstådda förmildrande omständigheterna redan har avvisats inom ramen för grunden under vilken det anförts att sökanden inte kan åläggas ansvar för överträdelsen (se ovan punkterna 105 och 106) och att sökanden felaktigt betecknats som en av överenskommelsens "huvudmän" (se ovan punkt 204 och följande punkter).

248 Vad beträffar den tredje omständighet som åberopats har kommissionen erinrat om att sökanden inte har något intresse av att hävda att kommissionen vid beräkningen av böterna inte hade rätt att ta hänsyn till att den samarbetsvilliga inställningen hos de företag som inte bestred de faktiska omständigheter som kommissionen påtalade.

249 Svaranden har påpekat att den är skyldig att ta hänsyn till det samarbete som företagen har visat prov på, om samarbetet på ett väsentlig sätt har underlättat konstaterandet av överträdelsen (domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393). Om omständigheterna inte bestrids underlättar det, i likhet med tillhandahållandet av bevis, kommissionens möjlighet att styrka överträdelsen.

250 Att kommissionen tar hänsyn till att vissa företag inte bestrider omständigheterna får inte de allvarliga följder som sökanden gjort gällande. Såsom framgår av beslutet har kommissionen inte grundat sig enbart på de medgivanden som gjorts av de företag som berörs av dess undersökning. Vidare innehåller protokollet från förhöret vid kommissionen inte något som bekräftar sökandens farhågor avseende risken för diskriminering.

251 I varje fall har kommissionen bestritt att sökanden skulle ha samarbetat aktivt under det administrativa förfarandet. Den har hänvisat till motiveringen av beslutet (punkt 40—102 i övervägandena) och även bestritt att de handlingar som sökanden överlämnade skulle ha varit särskilt användbara.

252 Slutligen är kommissionen inte skyldig att ta hänsyn till det ifrågavarande företagets ekonomiska situation vid fastställandet av böterna (domen i det ovannämnda målet IAZ m. fl. mot kommissionen, punkterna 54 och 55, och med samma innebörd dom av den 12 juli 1984 i mål 81/83, Busseni mot kommissionen, REG 1984, s. 2951, punkt 22). Det rör sig däremot om en omständighet som skall beaktas i samband med att böterna skall betalas (domen i det ovannämnda målet Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen, punkt 135).

Förstainstansrättens bedömning

253 Vad beträffar de två förstnämnda omständigheter som sökanden har åberopat har det redan konstaterats (se ovan punkt 108 och följande punkter samt punkt 225

och följande punkter) att sökanden varken har bevisat att den endast deltog i mötena med PG Paperboard på grund av påtryckningar eller att den alltid ansträngt sig för att driva en politik inriktad på fri konkurrens.

254 Vad gäller den tredje omständighet som har åberopats avseende sökandens samarbete med kommissionen finns det anledning erinra om att företaget i sitt svar på meddelandet om anmärkningar inte medgav att det fanns fog för någon av de faktiska omständigheter som lades det till last.

255 Kommissionen har på goda grunder ansett att sökanden, genom att lämna ett sådant svar, inte agerade på ett sådant sätt att det var befogat att reducera böterna till följd av samarbete under det administrativa förfarandet. Det är endast befogat att reducera böterna om bolaget har agerat på ett sådant sätt att kommissionen lättare har kunnat fastställa överträdelsen och i förekommande fall få den att upphöra (se domen i det ovannämnda målet ICI mot kommissionen, punkt 393).

256 Ett företag som uttryckligen uppger att det inte bestrider de faktiska omständigheter på vilka kommissionen stöder sina anmärkningar kan anses bidra till att underlätta kommissionens uppgift att fastställa och beivra överträdelser av gemenskapens konkurrensregler. Kommissionen kan i sina beslut om överträdelse av dessa regler betrakta ett sådant agerande som ett medgivande av de faktiska omständigheterna och således som bevis för att de faktiska omständigheterna är riktiga. Således kan böterna reduceras till följd av ett sådant agerande.

257 Situationen är dock en annan om ett företag i sitt svar på meddelandet om anmärkningar i huvudsak bestrider kommissionens påståenden i detta meddelande, inte svarar eller endast förklarar att det inte tar ställning till kommissionens påståenden om de faktiska omständigheterna. Genom ett sådant förhållningsätt under det administrativa förfarandet bidrar företaget inte till att underlätta kommissionens uppgift att fastställa och beivra överträdelser av gemenskapens konkurrensregler.

258 Då kommissionen uppger i punkt 172 första stycket i övervägandena i beslutet att den har reducerat böterna för de företag som i sina svar på meddelandet om anmärkningar inte bestred kommissionens huvudsakliga påståenden om de faktiska omständigheterna, skall det konstateras att denna reduktion av böterna endast kan anses som tillåten i den utsträckning de aktuella företagen uttryckligen har uppgett att de inte bestrider dessa påståenden.

259 Även om kommissionen tillämpade ett rättsstridigt kriterium när den reducerade böterna för de företag som inte uttryckligen hade uppgett att de inte bestred påståendena om de faktiska omständigheterna, finns det anledning erinra om att likabehandlingsprincipen skall tillämpas mot bakgrund av rättssäkerhetsprincipen, enligt vilken ingen till sin egen förmån kan åberopa en rättsstridig åtgärd som har gynnat någon annan (se till exempel domstolens dom av den 4 juli 1985 i mål 134/84, Williams mot revisionsrätten, REG 1985, s. 2225, punkt 14). Eftersom sökandens argument syftar just till att den skall beviljas rätt till en rättsstridig reduktion av böterna kan det följaktligen inte godtas.

260 Vad beträffar sökandens argument att den överlämnat samtliga handlingar som var i dess ägo till kommissionen och att den lämnade viktiga upplysningar, kan det påpekas att sökanden medgett att den lämnade de ifrågavarande handlingarna och upplysningarna som svar på en begäran om upplysningar som riktats till denne med stöd av artikel 11 i förordning nr 17. Det är emellertid fast rättspraxis att ett samarbete under undersökningen som inte är mer omfattande än det som följer av företagets skyldigheter enligt artikel 11.4 och 11.5 i förordning nr 17 inte berättigar till en reduktion av böterna (se till exempel domen i det ovannämnda målet Solvay mot kommissionen, punkterna 341 och 342).

261 Sökanden kan således inte med framgång hävda att reduktionerna av Storas och Renas böter visar att hänsyn skall tas till ett samarbete bestående av svar på begäran om upplysningar.

262 Storas förklaringar till kommissionen innehåller nämligen en mycket noggrann beskrivning av överträdelsens beskaffenhet och syfte, av de olika organens uppgifter inom PG Paperboard samt av de olika tillverkarnas deltagande i överträdelsen. Stora har i sina förklaringar lämnat upplysningar som går långt utöver vad som kan krävas av kommissionen med stöd av artikel 11 i förordning nr 17.

263 Beträffande Rena har sökanden inte invänt mot uppgiften i punkt 171 andra stycket i övervägandena i beslutet, enligt vilken det företaget "frivilligt lämnade över viktiga handlingar till kommissionen".

264 Av det ovan anförda följer att kommissionen inte var skyldig att reducera sökandens böter till följd av dess samarbete under det administrativa förfarandet.

265 Vad slutligen beträffar den fjärde omständigheten avseende att sökanden inte skulle kunna betala sina böter, räcker det att konstatera att det ankommer på kommissionen att i förekommande fall och med beaktande av företagens aktuella ekonomiska situation, besluta huruvida det är önskvärt att tillåta att betalningen skjuts upp eller delas upp på delbetalningar (domen i det ovannämnda målet Musique Diffusion française m. fl. mot kommissionen, punkt 135).

266 Talan kan således inte vinna bifall på denna grund.

267 Av vad anförts följer att talan skall ogillas.

Rättegångskostnader

268 Enligt artikel 87.2 i rättegångsreglerna skall tappande part förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, om detta har yrkats. Eftersom sökanden har tappat målet, skall denna förpliktas att ersätta rättegångskostnaderna, inklusive de kostnader som hänför sig till det interimistiska förfarandet, i enlighet med kommissionens yrkande.

På dessa grunder beslutar

FÖRSTAINSTANSRÄTTEN
(tredje avdelningen i utökad sammansättning)

följande dom:

1) Talan ogillas.

2) Sökanden skall ersätta rättegångskostnaderna, inklusive de kostnader som hänför sig till det interimistiska förfarandet.

Vesterdorf Briët Lindh

Potocki Cooke

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 14 maj 1998.

H. Jung B. Vesterdorf

Justitiesekreterare Ordförande

Innehåll

Bakgrund ..... II - 932

Förfarande ..... II - 939

Parternas yrkanden ..... II - 941

Yrkandet om ogiltigförklaring av beslutet ..... II - 942

Huruvida rätten till försvar har åsidosatts ..... II - 942

Parternas argument ..... II - 942

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 943

Huruvida skyldigheten att inte röja konfidentiella uppgifter har åsidosatts ..... II - 948

Parternas argument ..... II - 948

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 949

Huruvida kollegialitetsprincipen har åsidosatts ..... II - 949

Parternas argument ..... II - 949

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 950

Huruvida det föreligger skillnader mellan beslutet och kommissionens pressmeddelande av den 13 juli 1994 ..... II - 952

Parternas argument ..... II - 952

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 953

Huruvida sökanden inte bär ansvar för samordningen ..... II - 955

Parternas argument ..... II - 955

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 961

Huruvida Cascades inte bär något ansvar för Duffels och Djupafors beteende innan dessa företag förvärvades av sökanden ..... II - 966

Parternas argument ..... II - 966

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 969

Yrkandet om upphävande av eller nedsättning av böterna. ..... II - 975

Huruvida överträdelsen hade begränsat resultat och huruvida den allmänna bötesnivån var för hög ..... II - 975

Parternas argument ..... II - 975

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 978

— Resultaten av överträdelsen ..... II - 978

— Den allmänna bötesnivån ..... II - 982

Huruvida höjningen av den allmänna bötesnivån är tillfredsställande motiverad ..... II - 986

Huruvida motiveringsskyldigheten har åsidosatts och huruvida sökanden felaktigt har betecknats som "huvudman" ..... II - 987

Parternas argument ..... II - 987

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 988

— Motiveringen av fastställandet av de individuella böterna ..... II - 989

— Betecknandet av sökanden som "huvudman" ..... II - 994

Huruvida det föreligger förmildrande omständigheter ..... II - 996

Parternas argument ..... II - 996

Förstainstansrättens bedömning ..... II - 999

Rättegångskostnader ..... II - 1003